

Новы Час

ВОЙЦЭХ БАРОДЗІЧ-СМАЛІНСКІ

Стар. 5

СУЧАСНАЕ БЕЛАРУСКАЕ СЯРЭДНЯВЕЧЧА

Дзяржава — наша ўсё. Такая афіцыйная версія.
На жаль, з ей даводзіца пагадзіцца. Чаму «на жаль»?

||||| Стар. 4

УКРАЇНСКІЯ ВЫБАРЫ: ПОГЛЯД З РАДЗІМЫ ЦІМАШЭНКА

Зміцер Дудач, днепрапятоўскі гісторык і журналіст,
разважае пра электаральныя пазіцыі прэм'єра

||||| Стар. 13

БЕРЛІНСКІ МУР У ПЫТАННЯХ І АДКАЗАХ

||||| Стар. 14–15

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

ДРУГАЯ СУСВЕТНАЯ ВАЙНА

Матэрыялы кругллага стала беларускіх
і польскіх гісторыкаў

прапагандысцкім муміямі, што
выдавалі сябе за жывых. Перабу-
довачнае свята непаслушнства
надало ім жыщё. Адкад да та-
талітарызму пасля 1994 года зноў
вярнуў іх у стан муміяў.

Планку якаснай журнالістыкі
трымаюць якраз тия піцтара-два
дзесятка незалежных газет, што
здолелі ашалені пад ударамі аўта-
раторнага рэжыму, і тия новыя
электронныя СМІ, на якія гэты
рэжым яшчэ не паспей накінуць
прыгатаваную ўдаўку. Адпавед-
насць іх прадукту стандартам
якаснай журнالістыкі нечакана
выявіліся ў рэчышчы тыхіх пра-
паноў, што прагучалі на форуме
у якасці рэзілітаваў выхывання і
падвышэння тыражу газет.

Эта — кантакт, каштоўнасць,
змест з архентыцый на
адукаваную, інтэлектуальную
аўдыторыю. Сур'ёзная, аднак не
занудная аналітика. Глыбока
распрацаваная і ярка расказаная
гісторыя. Як адзначы парту-
гальскі журнالіст, прапануячы
свою новую газету, што за паў-
гона набыла відомасць і тыраж,
атрымала тытул найлепшай
еўрапейскай газеты: прывесці
чытача туды, где ён ніколі не
быў. «Людзі шукавочь сэнсу,
а не толькі навін», — адзначы
французскі журнالіст. «Наша
навацця, — распавеў журнالіст з
Бразіліі, — фармат таблоіда, але
сур'ёзы змест».

Традыцыйна на цырымоніі
адкрыцця форумы была ўручана
узнагарода «Залатая асадка
свабоды» ў знак салідарнасці з
журнالістамі і рэдактарамі, якія
пераследуюцца за свае перака-
нанні і выкананне прафесійнага
абавязку. Лаўрэатам 2009 года
стаў рэдактар пакістанскіх газет
«Friday Times» і *«Daily Times»*.
Найам Сетхі. У 2003 годзе «Залата-
яя асадка свабоды» атрымала
Беларуская асацыяцыя жур-
налісту.

Якасная журнالістыка ў сва-
бодных і несвободных краінах
мае розны кошт. З вуснаў ты-
тулаваных мэтраў беларускіх
праўладчын СМІ не раз давод-
зілася чутч наракані на пра-
фесійную слабасць беларускай
журнالістыкі, з падкрасленым
прэтэнзіям на аб'ектыўнасць:
як дзяржаўных, так і незалеж-
ных. Не траба, спадары. Свае
грахі пакіньце сабе. Беларускія
дзяржаўныя СМІ — непасред-
най нашчадкі савецкіх, якія ў
параўненні са свабоднай прэсай
зайсці ўзялі мёртвымі СМІ,

І калі замежныя калегі рас-
павядалі пра адпаведныя змены
канцэпцый старых выданняў
і пасляховых новыя, я з зада-
ваннем пазнаваў у іх рысы
беларускіх незалежных СМІ. Мы
утрымалі змест з іншых, чым
у свабодных краінах, прычын.
Іх сённяшнія пагрозы — гэта
выдаткі свабоды, свабоднага ме-
дыйнікі. Для нас гэта будучыя
пагрозы. Ведаючы іх — лягчай
абмінуць, утрымаўшыся на плат-
форме зместу, каштоўнасцей».

Індыйскі танец. Канцэрт на цырымоніі адкрыцця форуму

Сум, сорам і гонар — вось твая
парадаксальная пачуцці, якія
я нечакана для сябе вынес
ад удзелу ў 62-м Сусветным
кангрэсе газет і 16-м
Сусветным форуме рэдактараў,
што праходзілі на пачатку
снежня ў індыйскім горадзе
Хайдараабад. Сум, сорам і гонар
за стан і якасць беларускіх
СМІ, беларускай журнالістыкі,
сваёй прафесіі ў нашай краіне.

Тое, што, здавалася, было
вядома, аб чым здагадваліся, а
што нават і не ўбліялі, маштаб
магчымага і страчанага — усе
гэта выявілася з неўзичайнай
яркасцю на фоне сусветнай
медиапрасторы, аб'ёмную выяву
якой і акраслі форуму.

Гэта прастора з трохміль-
ярдным (у доларах) гадавым
абаротам, нягледзічы на крызіс,
на змяншэнне прыбыткаў ад рак-
ламы на 13 працэнтаў у першай
полове 2009 года. Прастора са
шматмільярдным аўдыторыем.
Нават у крызіс тыражы газет,
што ўваходзяць у Сусветную
асацыяцыю газет (WAN-IFRA) у
Еўропе, выраслі на 1,5 працэнта.
У Японіі прадаеца 612 газет на
1000 чалавек.

Сімвалічна, што форум ад-
быўся ў Індыі — другім па
памеры медыйным рынку ў свеце
(пасля Кітая). У Хайдараабадзе

— горадзе высокіх тэхнолагій,
шырокапалоснага інтэрнэту і
адначасова горадзе, дзе выда-
енца больш за 280 газет, лідэры
з якіх маюць тыраж ад міль-

на асобнікаў. У прыватнасці, *«The Times of India»* за 20 гадоў
прайшла шлях ад 20 тысяч тиражу
да 6 мільёнаў. У судносінах
да агульнай колькасці насељ-
ніцтва гэтыя лічбы можна су-
паставіць з 250 тысячамі *«Народ-
нае газеты»* пачатку 1990-х. Як
знак чаны рэпрэсіўна абараніць
тэндэнцыі развіція свабоднай
беларускай прэсы.

Беларусь — па-за межамі гэ-
тай сусветнай медийных прасторы.
Таму і сум — ад страчаных маг-
чымасцей. І сорам, што маглі,
але не здолелі стрыманы адкат
у новую несвабоду. А гонар — за
тое, што ўтрималі хачі і амежава-
нную выспы незалежных СМІ.

Дзяржаўныя СМІ нават не ўз-
гадваліся на форуме, бо яны, як
было мімаходзь аздначана, — не
сродак інфармацый, а інструмент
прапаганды і знаходзіцца ў
зусім іншай сістэме краінды-
тай, варожай вольнаму слову.

Збор калія 1000 рэдактараў,
выдаючы і менеджэрэй з 87
краін свету ў адным месцы, на
адным форуме — з ява, ужо хачі
б самім сваім фактам, з шэрагу

выбітных. Але самае выбітнае —
змест, інтелектуальнае багацце
сустэрчы. Новыя ідэі, новы
досвед, новыя мадэлі.

Быў прадстаўлены даклад пра
сусветнай тэндэнцыі развіція
газетнай індустрый. Абміркоў-
валіся пытанні будучыні жур-
налістыкі, зместу і формы вы-
данняў, спалучэння друкаваных
і мультымедыйных платформ, а
таксама бізнес-мадэлі для далей-
шага развіція СМИ.

Праграма форума была скан-
цэнтравана на дзвюх асноўных
тэмах: свабода слова і развіці-
ці СМИ на ўмовах фінансавага
крайзісу. Паказальна, што форум
ішчоўся з працы сесій, і менаві-
та па праблемах свабоды СМИ. І
толькі на другі дзень адбылася
ўрачыстая цырымонія адкрыцця
СМИ, на якой выступіла з прыві-
тальным словам прэзідэнт Індыі
Індрабіхі Паті.

Форум выявіў два ўзроўні
пагрозаў свабодзе слова: з боку
дзяржаўнай улады — у несвабод-
ных, недэмакратычных краінах і
з боку рэкламадаўцаў — у дэмак-
ратычных.

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

СВІННЯ ДЛЯ МАРТЫНАВА

Сергей САЛАЎЕУ

**Як зазвычай у Беларусі,
левая рука ўлады не ведае,
што робіць правая. Правая
рука — Сяргей Мартынай
— выправіўся ў БруSELль на
сустэрчу міністрап замежных
спраў ЕС і краін-удзельніц
праграмы «Усходніе
партнёрства». А правая тым
часам падклала яму такую
свінню, што «свіны грып»
перед гэтым — нішто.**

Вялікі розгас на мінульым тыдні атрымалі два выпадкі выкрадання беларускіх апазыцыянероў. 5 снежня Дашкевіч павінен быў удзельнічаць у падпісанні пагаднення пра стварэнне моладзевай кааліцыі «Новае пакаленне». Аднак у 11.00, калі палітык выйшаў са сваімі кватэрамі на Партизанскія праспекты, на яго напалі пяцёра невядомых. Дашкевіч, які нават не паспей зачыніці двері ў кватэру, вывелі з пад'езда, надзелі яму на галаву даве шапкі, якія закрылі вочы, пасадзілі ў мікраутобус. Пяць з пяціх гадзін яго вазілі, пасля чаго выкінулі ў лесе недалёка ад вёскі Антонаўка Лагойскага раёна Мінскай вобласці.

А увечары б 6 снежня невядомыя скралі каардынатора грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Ілегена Афагеяла. Па тым жа сцэнары — запіхнулі ў белую легкавушку, галаву нахілілі, каб не глядзея на вакно, і выкінулі калія вёсکі Жукаў Луг.

Эта інфармацыя не засталася без увагі Еўропы. Старшыня Еўрапейскага парламента Ежы Бузук падрэздзіў улады Беларусі, што такія выпадкі не павінны мець месца: «Еўрапейскі парламент лічыць, што траста працяваць дыялог з Беларуссю пры пэўных умовах: гэта павінна спалучаніца з праграмамі ў сферы дэмократыі, права чалавека і вяршэнства закона. Падобныя выпадкі, такія, як выкраданні і запалохванні, ставяць пад питанне ціпераціі падхадаў краіны — сябрава Еўрасаюза да Беларусі».

Яшчэ большую свінню падклала Мартынаву кірауніцтва юрыдычнага факультета БДУ, якое адлічыла прэс-сакратара міжнароднай моладзевай арганізацыі «Малады фронту» (Чехія) Таццяню Шапуцьку за ўдзел у Форуме грамадзянскай супольнасці праграмы «Усходніе партнёрства» ў БруSELль 16–17 лістапада без дазволу дэканата юрыдычнага факультета. Прамагчымасць яе адлічэння стала вядома яшчэ 16 лістапада, калі яна знаходзілася ў БруSELль. Пра гэта былі прайнфармаваныя еўрапейскія чыноўнікі. І ўсё ж Шапуцьку адлічылі. Што не могло не адбіцца на стаўленні да Мартынава ў тым жа БруSELль.

Не дзіве, што Мартынай пачуваў сябе наёмка і вымушаны быў апраўдаўваць. Маўляў, «выключае ён руд, а ВНУ». Эн падкрэсліў, што прычынай адлічэння стала «колькасць пропускаў». У адказ міністр замежных

спраў Швецы Карл Більдт адзначыў, што «з кірауніцтвам ВНУ звязаліся прадстаўнікі праваахоўных органаў». «Яны, вядома, малі цікавіцца не пропускамі, але звычайна гэта не ўхаодзіць у іх абавязкі», — заяўві шведскі міністар.

Карація, Мартынаву засталося толькі прамовіць загада падрыхтаваны спіч пра то, што «рэалізацыя праектаў у межах «Усходніяга партнёрства» патрабуе сур'ёзнага паскарэння», і што «Беларусь, Літва і Украіна прэзентавалі прыблізна 20 сумесных рэгіянальных праектаў, у прыватнасці ў галіне энергетыкі, энергетычнай бяспекі, транспарту, транзіт, кіравання межамі, агульнай культурнай і гісторычнай спадчынай».

А яшчэ маленскую свінку Мартынаву падклала сваё ж ведомства.

Міністэрства замежных спраў Беларусі зноў не дазволіла польским

тэлеканалу «Белсат» адкрыць у краіне карпункт.

8 снежня працтвуйшчык канала Міхail Інчук наведаў МЗС, дзе яму быў дадзены адказ на заяўку «белсата» аб адкрыціі карпункта. У дакументе за подпісам міністра Валерыя Варанецкага адзначаецца, што, паводле наяўнай у МЗС інфармацыі, на працы 2009 года беларускія органы праукратуры вынеслі папярэджанні шэрагу грамадзян краіны за працу ад ім тэлеканала «белсат» без акредытациі пры міністэрстве МЗС.

Тым самым, гаворыцца ў адказе, былі парушаны патрабаванні закона ад СМІ і палахэнні аб акредытациі карспланштандарту замежных СМИ ў Беларусі. З гэтай прычыны «белсату» адмўлену ў адкрыціі карпункта.

Дзіўная сітуацыя: спачатку падрыхтаваць журналістай за «нелегальнью» працу на замежны тэлеканал, а калі журналісты спрабуюць легалізавацца — адмайлюць ім у гэтым на той падставе, што яны працуюць нелегальнай! Дарэчы, і чаму толькі Інчуку, які падаваў дакументы на адкрыціі карпункта ў Беларусі, адразу ж у МЗС не ўрӯчылі папярэджанне за то, што ён працуе на замежны тэлеканал і ад яго імя падае дакументы на адкрыціі карпункта?

А што? Падаў дакументы — значыць,

ж атрымліваеш і папярэджанне, і адмову ў легалізацыі працы. І нікай біорактый!

Толькі бланкі траба загадзі падрыхтаваць і ўпісваць туды імя і прозвішча таго, хто падае дакументы.

Шырыра кожучы, я б не змог патлумачыць замежнікам такую практику. Яны ж этага папросту не разумеюць. У іх мазгі не такія працуюць, як у нашых чыноўнікі.

А Мартынай пры гэтым яшчэ спадзяеца, што «проблема дыскрымінацыі беларусаў з боку Еўрасаюза ў візвавы пытаннях будзе вырашана найбліжэйшым часам», які перадае прэс-служба МЗС! Ві спачатку слышыце практику дыскрымінацыі замежных СМИ ў Беларусі, а потым ужо дайбрайце пра то, каб замежнікі слынлі падыскрымінацыю беларусаў!

І яшчэ адзін сімптом. На тыдні не атрымалася свята. 8 снежня 1999 года ў Маскве прэзідэнтамі Беларусі і Расіі Аляксандрам Лукашэнкам і Барысам Ельцыным было падпісане Дамова аб стварэнні Саюзнай дзяржавы. З того часу мінуло 10 гадоў. І гэты юбілей застаяўся незаважающим. Не было ніякіх святкованняў на дзяржаўным узроўні. Толькі прэзідэнты абміняліся вітальными словамі. І ѿсé.

І не дзіве, бо ўжо на траци год Путін зняўшы беларускому кірауніцтву: «Мухі асона, катлеты — асона». Лукашэнка паказаў дуло Пуціну ў адказ на прапанавону ўвесці адзінную валюту — расійскі рубель. Пуцін прапанаваў Беларусі ўвайсці ў Расію шаццы абласцямі — у адказ яшчэ большая дуля. Потым быў дзеве «газавы вайна», «малочная вайна», «камбайнавая вайна», «цукровая вайна»: ды шмат іншых войн.

Адзінае, што мы лавіны быць удзяльнічымі гэтай Саюзнай дзяржаве, што Аляксандар Рыгоравіч нарецце зразумеў кошт незалежнасці Беларусі: не толькі матэрыяльныя, але і маразильныя. І зараз, пэўна, ён стаў адданым «незалежнікам», для якога суверэнітэт краіны, прыкметы яе дзяржавнасці — герб, гімн, сцяг (якія б яны ні былі), нацыянальная грошы — не пусты гук, які можна абрываць на нейкія выгоды. Гэта ўжо каштоўнасці. І дзікавацца за гэта трэба Саюзнай дзяржаве, якая паўнавартасна так і не адбылася.

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

ТАЦЦЯНА ШАПУЦЬКА

Прэс-сакратарку зарэгістраванай у Чехіі арганізацыі «Малады фронту» адлічылі з другога курса юрыдычнага факультета Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Афіцыйнай падставай з'яўляецца пропуск занятыкай. Загад на адлічэнне пасляховай студэнткі быў падпісаны пасля ўлізу ў лістападзе ў Форуме грамадзянскай супольнасці ў БруSELі без дазволу на тое даканта ўніверсітэта.

Падчас форума кіраунік Федэрэцыі прафсаюза Беларусі Леанід Козік абяцяў дапамагчы дзяўчыне і «выйсці на мітынг у цэнтры Мінска», калі яна будзе мець нейкія праблемы з-за візіты. Аднак пакуль што спадар Козік свайго слова не стрымаў.

У падтрымку Таццяны Шапуцькі ўжо выступілі былья выпускнікі факультету. Шведская прафаабарончая арганізацыя «Ostgruppens» заклікала кірауніка МЗС Швецыі, якай да канца года старшинастве ў Еўрасаюзе, Карла Більда «рашуча аддзягаваць на індыгент і патрабаваць вяртання Таццяны Шапуцькі да навучання». Кіраунік «Ostgruppens» Марцін Утла лічыць, што адлічэнне актыўніцткі «Маладога Фронту» з'яўляецца відавочным ігнараваннем з боку афіцыйнага Мінска закліку ЕС паважаць права чалавека, а таксама доказам таго, што «беларускі рэжым не хоча дзмакратизаць краіну».

У 2005 годзе падобны выпадак адбыўся са студэнткай Беларускага эканамічнага ўніверсітэта Таццянай Хомай — дзяўчына працавала ў міністэрстве ўніверсітэта, але так і не здолела ўзнавіцца і працягнула навучанне за межамі краіны.

ВІТОРЫЯ АЗАРАНКА

Беларуская 20-гадовая тэнісістка Віторыя Азаранка завяршае гэты сезон на сёмым радку рэйтынгавай табліцы Жаночай тэніснай асацыяцыі (WTA). Топ-ліст узначальвае амерыканка Сірэна Уільямс, на другім месцы расійская Дзінара Сафіна, замыкае троку мацнейшых тэнісістак планеты расійская спартсменка Святлана Кузнецова. У першую сотню ўхадзіць яшчэ адна беларуска — 21-гадовая Вольга Гаварцова — яна займае 52-е месца.

У парным рэйтынг-лісці Віторыя Азаранка займае 15-ю пазіцыю. Іншыя беларускія тэнісісткі знаходзяцца на наступных месцах: Таццяна Пучек — 55-е, Дар'я Кустава — 72-е, Вольга Гаварцова — 73-е, а Кацярына Дзягілевіч — 76-е.

У гэтым сезоне буйных турніраў WTA больш не будзе, бліжэйшы спаборніцтві адбудзіцца ў аўстралійскім Брысбене і новазеландскім Оклэндзе на пачатку студзеня наступнага года. Першым з турніраў серыі «Вілікага шлема» стане «Australian Open», які стартуе 18 студзеня 2010 года ў Мельбурне.

АЛЕГ ПРАЛЯСКОУСКІ

Журналіцкую супольнасць ім прызначаны міністрам інфармацыі Алега Праляскоскага. Афіцыйна чыноўнік змяніў на пасадзе ўладзіміра Русакавіча з-за сходу апошняга на пенсію. Алег Праляскоскі дзягілі працаў кірауніком інфармацыйна-аналітычнага цэнтра пра Адміністрацыі празкам.

Чыноўнік вядомы стварэннем негалосных «чорных спісаў» музыкаў некалькі гадоў там падчас працы на пасадзе кірауніка Галоўнага ідеалагічнага управління Адміністрацыі презідэнта. У колах недзяржаўных СМИ гэта прызначэнне назівалі празкам падрыхтоўкай да бліжэйшай выбарчай кампаніі.

Старшыня Беларускай асацыяцыі журналістіў Жана Літвіна выказала меркаванне, што з прыходам Праляскоскага сітуацыя ў беларускай медыйнай сферы пагорысці. «Вельмі дрэнна, што кіраунік Міністэрства інфармацыі прызначаны у сферы масавай інфармацыі, не быў рэдактар якой-небудзь газеты, сайта ці выдання, а менавіта ідэолаг», — адзначыла Літвіна ў інтерв'ю белаPАН. Старшыня БАХЛічыць, што цяпер кантроль за недзяржаўнымі СМИ, якія працуюць на тым ліку ў інтэрнэце, узмоцніцца.

▶ АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІ

СУЧАСНАЕ БЕЛАРУСКАЕ СЯРЭДНЯВЕЧЧА

Сяргей НІКАЛЮК

Дзяржава — наша ёсё. Такая афіцыйная версія. На жаль, з ёй даводзіца пагадзіца. Чаму «на жаль»? Тому што збудаваная Лукашэнкам дзяржаўная сістэма з'яўляеца галоўнай перашкодай на шляху беларусаў у будучыню.

Днямі прачытаў у газете невялікі артыкул з нагоды таніроўкі школа. Я не аўтамабіліст, таму не ведаў, што тут ёсьць праблема. Высвятляеца, ёсьць. А калі так, то без кіраўніка дзяржавы яе нік не вырашыць. Вось ён і ўмышаць, даручыў чыноўнікам падрыхтаваць адпаведны ўказ.

«Мяне цікавіць ёсё», — так у свой час Лукашэнка ахарактэрываў уласнае кіраўнічае крэда. Камуслыць гэта можа падабацца, камуслыць — не, але якім чынам Аляксандр Рыгоравіч пра «сё» даведаеца і якім чынамённай пытуе зерні інфармацыі са смеція? Зразумела, ёсьць спецслужбы і іншыя структуры, але наўрад ці яны рыхтуюць аналітычную нататкі па праблеме таніроўкі школа.

Прачытаў фрагмент газетнага артыкула: «На імя кіраўніка дзяржавы паўстала шматлікія звароты з просьбай зняць аблежкавані на таніроўку». У дадзеным выпадку слова «звароты» выступае сінонімам слова «скаргі». І тады пазначаныя вышый пытанні здымамаюцца. Скаргі як сродак зваротнай сувязі з грамадствам беларусы атрымалі ў спадчыну ад бальшавікоў. У савецкі час дзяржаўныя газеты (іншых не было), партыйныя і іншыя «органны лісты» атрымлівалі міхамі.

Няціжка здагадацца, што ў асноўным гэта былі скаргі. Адпаведны штатны супрацоўнікі іх чыталі і, акрамя адказаў непасредна скаржнікам, рыхтавалі аналітычную нататкі ў вышэйшай інстытуты. Пры дасягненні крытычнай масы скаргай па пэўных праблемах наверсе прымаліся адпаведнымі рашэнні. Класічны прыклад — прынайменне рашэння пра пачатак будаўніцтва масавага жылля пры Хрушчове.

Але не варта разглядаць бальшавікоў як вынаходнікаў падвойнай інфармацыйнай тэхналогіі. Чалабітныя на Русі існавалі задоўга да Івана Жахлівага. Без

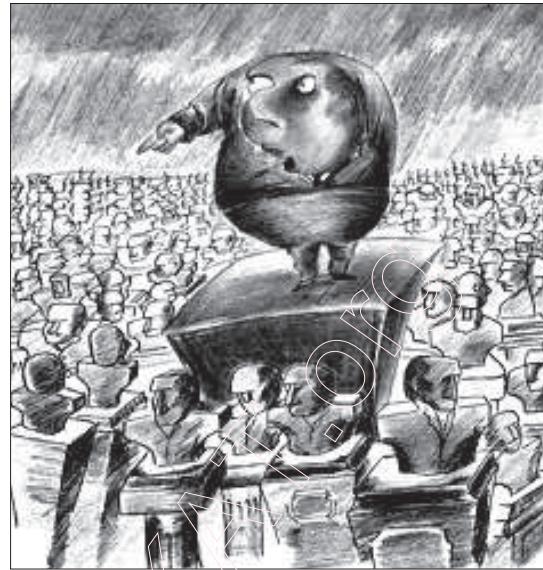
іх своеасаблівых аналагуў не здолна функцыонаваць і сучасная беларуская дзяржава. Улада мае патрэбу ў зваротнай сувязі з грамадствам, але прадстаўнічыя органы і дзяржаўныя СМИ ў Беларусі такую сувязь забеспечыць не ёт стане (першы імітуючы дэмакратыю, другі заняты прапагандай). Вось і даводзіца карыстца сяроднівочным досведам.

Гэтай жа мэце служаць і шматлікія сустрочкі кіраўніка дзяржавы з «працоўнымі калектывамі» — своеасаблівия аналагі паліадзя — аб'езду князімі Кіеўскай Русі сваіх валадарстваў. Падчас паліадзя князь не толькі знаёміцца са станам спраў на месцах, але і ладзіць суд над нядайнымі мясцовымі кіраўнікамі. Нагадаю рэзліку, кінутую Лукашэнкам падчас нядыўнага наведвання «Інтаграма»: «Трэба затрымліваць — затрымліваце, а то мільяды па ветру плюскаюць. Усё будзе па законе: калі ёсьць за што сядзець — значыць, будуть сядзець».

У чым сіла, брат?

Паводле афіцыйнай версіі, агучанай на трацыі Усебеларускім народным сходзе, сакрот нашых поспехаў — у моінай дзяржаўнай уладзе, моцнай сацыяльнай палітыцы і апоры на народ. Але што з'яўляецца крытэрамі моцнай улады? Звернемся да азбукавых палітаглічных ведаў. Любая дзяржаўная ўлада абапіраецца на камбінацыю з трох базавых элементаў — на СЛУ, ВЕРУ і ЗАКОН. Манархі сяроднівочнай Еўропы ў апошнім кампаненце гэтай трэйды асабліва не мелі патрэбы. ЗАКОН — гэта абавязковы атрыбут рынкавай эканомікі, у аснове якой ляжыць акт куплю-продажу. Здзяйсняеца дадзены акт па згодзе двух РАЎНАІРАЎНЫХ бакоў на падставе ДАМОВЫ. Усётольскіх жа адносін дамовыя без адпаведнай заканадаўчай базы стварыць яшчэ нікто не здолеў.

Але сучасная беларуская дзяржава і ў гэтым пытанні не падзаўленіа сяроднівочнай своеасаблівасці. Здавалася б, законаў у Беларусі — што ўвесну апalonіку ў балоце. Але не трэба спяшацца з высновамі. Нашы законы маюць аднабаковую скіраванас-

ць. Іх мэта — умацаванне ўлады, а не падтрыманне правапарадку. Вось чаму на саму ўладу яны не распаўсюджваюцца.

Каб далёка не хадзіць за прыкладам, спашлося на дэйніці Усебеларускіх народных сходаў (УНС). У Канстытуцыі пра «вечавы» (характарыстыка Лукашэнкі) іністytут беларускай палітычнай сістэмы не сказана ні слова. Здавалася б, кіраўнік дзяржавы мае права рашыць кім заўгодна, але ўсё спраўа ў тым, што роля УНС не абліжоўаеца дарадчай функцыі. Прачытую: «Рашэнні другога Усебеларускага сходу, якія будуть прынятыя вами, вызначаць асноўныя арыентыры дзеяйснасці ўсіх дзяржаўных і грамадскіх ініцыятываў краіны» (даклад на другім УНС).

А ўзгадаем наганяй ураду «ліайдакоў», калі 30 лістапада ўсім нам лішні раз нагадалі пра неабходнасць абавязковага выканання піцігідавага плану, прынятага на трацыі УНС. Надыходзяць чарговыя прэзідэнцкія выбары, а значыць, мы зноў станем сведкамі сяроднівочнага атыканстваўстваўнайнага вечы.

Сіла беларускай дзяржавы не ў законе. Яна, па-перше, у

шматлікасці карных органаў. А па-другое, у сацыяльнай палітыцы, якай ажыццяўляеца за кошт цэнтралізаванага размеркавання нацыянальнага багацця. Але для таго, каб нешта пераразміркоўваць, гэта нешта неабходна спачатку сабраць у дзяржаўныя закрамы. **Табліца 1** ілюструе прыклад на дзяржаўны здолнасці сяроднівочнай ўлады.

Звярніце ўвагу на скакападобны рост бюджетных прыбыльей у 2003 годзе. Адкуль такое шчасце? Для з «нафтавага афшору». Механізм яго функцыянування неаднаразова быў апісаны ў прасе. Але што тут для нас важна? З'яўленне дадатковай крыніцы дзяржаўных прыбыльей не прывяло да зліжэння падаткаў. Усю крыніцу дзяржава прысвоіла сабе. Перад намі яшчэ адзін прыклад з сяроднівочнага мілага. Калі князі перасталі плаціць татарам даніну, да змяншэння падатковага ціжару гэта не прывяло. Усё «лішкі» пайшли на папаўненне кансалтаваных княжакініх бюджетаў.

Сіла беларускай дзяржавы шмат у чым вынаходзіцца здолнасцю кіраўніцтва канцэнтрацівай рэсурсаў. У 2009 годзе гэта сіла пачала змяніцца. Адсюль і разворот на Захад. Прытым гэты разворот зроблены не да крыніцы каштоўнасці, а да крыніцы тэхналогіі і інвестыцый. Па такой жа тэхніцы башкы Пятры і Стварыў у Маскве нямецкую слабаду. Высокім плотам яна была аблесена невыпадкова.

Не працуем, а служым

Пераход Еўропы ад сяроднівочнай да прымесловай рэвалюцыі стаўмагчымым пасля таго, як людзі творчыя і прадпрымальнікі перасталі лічыцца людзімі другога гатунку, што, у прыватнасці, азначала немагчымасць канфіскаваць іх уласнасці толькі

на падставе рагшэння найсвятлейшых асобаў. Тут будзе дарчы прывесці цытату з апошній кнігі амерыканскага эканаміста Лала Дзіпака «Вяртанне ізбачнай рукі»: «Хоць купцы і рынкі (гандліры і кірмашы) тысячаў годзіні існавалі ва ўсіх ёўразійскіх агародных цывілізаціях, рынакавая эканоміка магла паўстаць толькі пасля таго, як задавальненне позніх патрабаў таварнай гаспадаркі — «барбара» ўласнасці і абарона кантрактавай» — стала адной з функцый палітычнай сістэмы».

Беларуская палітычна сістэма гэту функцыю не асвоіла і зараз. Яна разглядае прадпрымальнікаў як сваіх падданных, якія ёй увесч чштоўцы вінаватыя. На двары XXI стагоддзе, а сучаснага інштагута прыватнай уласнасці ў Беларусі як не было, так і няма. Прывяду толькі адно выказанне Лукашэнкі, што характарызуе яго сяроднівочны светапагляд: «З прыватнікам размалываць заўсёды ляччы. Яму сказаў — ён зробіць. Тому што, па вялікім рахунку, рэзыкуе ў адваротных выпадках сцяціць сваю ўласнасць».

Паўтараю, у Беларусі няма прыватнай уласнасці. Ёсьць уласнасць службовая. Пўніяны асобы могуць ёй валодаць выклічна на ўмовах службы дзяржаве. Хто гэту ісціну не засвой, як Хадаркоўскі ў Расіі, у лепшым выпадку губляе ўласнасць. Са сказанага вынікае, што большасць беларусаў пры ўспышы не працуюць, а служаць. Іх служба аплачваеца не па працы (такая аплата магчыма толькі ў рынакавай эканоміцы), а на аснове распрацаваных службоўцамі нарматываў. Без праславутай стаўкі першага разраду, з якой, як Дон Кіхот з ветраком, змагаючы беларускія ліберальныя эканамісты, тут не абысціся.

Сяроднівочную прыроду беларускай улады ўсведамляюць не толькі аналітыкі, але і грамадства. У чарговы раз звярнуся па дапамогу да НІСПД (Табліца 2). На каго абапіраецца Лукашэнка? Большасць беларусаў лічыць, што на «вертыкальшчыкай» (чыноўнікам), сілавіку і пенсіянераў. А хто ў нас ў канцы спісу? Нескладана здагадацца, што ў канцы спісу толькі «службовым абавязку» ў сучасным сцене ўносиць асноўны ўнісак у эканамічнае развіціе: кіраўнікі прадпрыемстваў, спецыялісты, науковцы і культурная эліта. Бізнесмены ж, гэтыя «вашывыя блокі» беларускай эканомікі, у верасні 2009 года наогул не змаглі прайадолецца бар'ер статыстычнай памылкі ў 3 працэнта.

З восені 2007 года ўлада заставаляла пра лібералізацыю. Першапрычынай падобных размовавых паслужыла беларускай расійскай нафтагазавай «вайна». За размовамі адбыліся і першыя нясмелыя рэформы. Суверэнныя крыйсці быў тут вельмі нават дарэчы. Ён выступіў у якасці своеасаблівага катализатора працэсу лібералізацыі, які, аднак, не адміністрыраваў традыцыйных для беларускай дзяржавы сяроднівочных кіраўнічых практык.

Прыгледзімся да трэцій калонкі Табліцы 2. Крызіс даваіў заснаваны на «апорных функцыях» большасці сацыяльных груп. «Вертыкальшчыкі» і чыноўнікі — выключэнне. На іх і ў складзе Лукашэнкі асноўную адказнасць за мадэрнізацыю. У рамках сяроднівочнай парадигмы такое рагшэнне выглядае вельмі лагічным.

ТАБЛІЦА 1. ПРЫБЫТКИ КАНСАЛДАВАНАГА БЮДЖЭТУ, % ВУП

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
29,2	33,5	33,0	33,4	44,1	47,4	48,4	49,6	51,2	44,4	

ТАБЛІЦА 2. НА ВАШ ПОГЛЯД, НА КАГО ПЕРШ ЗА ЁСЁ АБАПІРАЕЦА ПРЭЗІДЕНТ А. ЛУКАШЕНКА?

Варыянт адказу	08'06	09'09	+/-
На прэзідэнцкую «вертыкал»	37	40	3
На вайскоўца, МУС, КДБ	49	38	-11
На пенсіянераў	41	38	-3
На дзяржаўных чыноўнікі	21	27	6
На простых людзей	34	24	-10
На віскоўцаў	30	24	-6
На дырэктараў буйных прадпрыемстваў	13	13	0
На спецыялісту	10	8	-2
На культурную і навуковую эліту	8	4	-4
На бізнесменаў	5	2	-3

► МЕРКАВАННЕ

Войцэх Бародзіч-Смалінські: ЗА САНКЦЫЯМІ СУПРАЦЬ БЕЛАРУСІ СТАЯЦЬ НЕ ТОЛЬКІ ПЫТАННІ ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА

Польшча была адным з ініцыятару актыўізацыі стасункаў паміж Беларуссю і Еўрапейскім саюзам. Цяперашні кіраўнік еўрапейскага парламента Ежы Бузэк перыядычна звяртаецца да тэм супрацоўніцтва з Беларуссю, пытанні ўнутранай і зневажлівай дзяржавы. Пра pragmatychnы разлік і ідэалістычны чаканні ад дыялогу Беларусі і Еўрапейскага саюза разважае супрацоўнік польскага Цэнтра міжнародных адносін, кіраўнік усходніх праграм Войцэх Бародзіч-Смалінскі.

— У лістападзе Еўрапейскі саюз падвойскіх часткавае прыпыненне санкцый у дачыненні да беларускіх чыноўнікаў і здзяйсненне санкцый да кастрычніка 2010 года. Цяпер, калі размова ідзе пра беларуска-еўрапейскія адносіны, наўзвычай папулярным з'яўлініцца выраз «адыўненае вакно магчымасцяў». Што Вы за ім бачыце?

Больш за паўгода ў Беларусі назіраецца пазітыўнейшэя стаўленне да Еўрапейскага саюза і да актыўнасці, звязанай з ЕС. Гэта, канешне, радуе. Калі чалавек прыязджае ў Беларусь, то на першы погляд падаеца, нібыту тут усё добра і падстаў для санкцый быццам бы ніяма. Каб зразумець, што адышлаеца ў краіне і якія праблемы маюць людзі, треба пажыць, панаўзіраць за ўсім. На жаль, большасць чыноўнікаў ЕС такой магчымасці не мае. Яны сустракаюцца толькі з прадстаўнікамі беларускіх уладаў, апазіцыі, часам НДА.

Праблема ў тым, што за санкцымі супраць Беларусі стаяць не толькі пытанні праву чалавека, дэмакратыі. Цяпер Еўрасаюз зацікаўлены ў тым, каб як мага больш завізіць Беларусь на сібе, каб краіна была адкрыта да ёнанічнага супрацоўніцтва. Праз гэтага падаецца, што Беларусь крок за кроком набліжаецца да ЕС, а ёнца спрабуе прывыкаць кожную з краін-партнёраў да ЕС як мага больш. Да таго ж гэта дазваляе зрабіць пішунь жэст у бок Расіі, нагадыць, што Еўрасаюз існуе на геапалітычнай прасторы.

Таксама «Усходніе партнёрства» стварае магчымасці для міждзяржавнага супрацоўніцтва ў шэрагу галінаў. Але як будуць гэтыя магчымасці скарыстаць, залежыць наўпёрш ад уладаў кожнай краіны-партнёра. Я ведаю, што беларускія улады вельмі актыўна дасылаюць у структуры ЕС розныя праекты, хочуць зруху ў сферы рэкламы і самапіару краіны. Для іх «Усходніе партнёрства» — найперш магчымасць увайсці ў еўрапейскія кантэксты і праз гэта забяспечыць вырашэнне ўблісканых інтарсіяў.

— Ці змяніліся ў Польшчы адносіны да Беларусі?

— Мы пазітыўна ставімся да беларусаў і ўкраінцаў. Да расін таксама, але ёсьць негатыўнае ўспрыманне расійскай улады. Я б сказаў, што ў Польшчы ёсць «злез Польшчы», як і «злез Беларусі» ў ваколіцах дзяржаве. Адны палікі ездзяць у Беларусь, маюць ёнанічныя і ў праста чалавечкі кантакты з беларусамі, адпаведна, больш аб'ектувана ўспрыманаюць краіну і тое, што ў ёй адышлаеца. «Другая Польшча» трывалае думкі, што тут аўтарытарная краіна, ніяма добрых дарог і гэтак далей. І вось гэта другое меркаванне траба мяніць. Натуральна, у вас не ўсё ідэалычна, але і не так дрэнна, як падаеца часам з-за мяжы.

Даведка:

Войцэх Бародзіч-Смалінскі — выпускнік Еўрапейскага Цэнтра Варшаўскага ўніверсітэта, выпускнік польскай Акадэміі дзяржавай абарони; быў кафеднатарам пра-

екту «Партнёрства для Еўропы — Польша-Беларусь» польскай Фундацыі імя Р. Шумана, з'яўлініца супрацоўнікам Цэнтра міжнародных адносін, кіраўніком усходніх праграмы ў Цэнтры міжнародных адносін.

Удзел у праграме «Усходніе партнёрства» тэрмітычна можа быць шляхам да сябровства ў ЕС?

— Праграма «Усходніе партнёрства» не адчыніла дзверы на ўступленне ў Еўрасаюз ніводнай краіне-партнёру, а не толькі Беларусі. «Усходніе партнёрства» не з'яўліцца шляхам уступлення ў ЕС, а ёнца спрабуе прывыкаць кожную з краін-партнёраў да ЕС як мага больш. Да таго ж гэта дазваляе зрабіць пішунь жэст у бок Расіі, нагадыць, што Еўрасаюз існуе на геапалітычнай прасторы.

Таксама «Усходніе партнёрства» стварае магчымасці для міждзяржавнага супрацоўніцтва ў шэрагу галінаў. Але як будуць гэтыя магчымасці скарыстаць, залежыць наўпёрш ад уладаў кожнай краіны-партнёра. Я ведаю, што беларускія улады вельмі актыўна дасылаюць у структуры ЕС розныя праекты, хочуць зруху ў сферы рэкламы і самапіару краіны. Для іх «Усходніе партнёрства» — найперш магчымасць увайсці ў еўрапейскія кантэксты і праз гэта забяспечыць вырашэнне ўблісканых інтарсіяў.

— **Многа размозоў былоя на-
конт беларускай «здробы» з ЕС.** Даволі нервовая рэакцыя Расіі была і на «Усходніе партнёрства». Але ці маюць грунтэтэ
з'яўліцца перажыванні?

— Гульня ў балансаванне паміж Еўропай і Расіяй цягнеца

шмат гадоў, і беларускія ўлады добра выкарыстоўваюць слабыя бакі партнёраў. Праблема хутчэй у тым, што пралінованы Еўрапейскага саюза менш прывабныя з ёнанічнага пункту гледзішча за расійскія. Расія дае грошы, Еўропа наўзамен фінансава падтрымкі патрэбныя транспарэнтнасці, справадзачнасці, адказнасці. І ў ЕС, здаецца, пакуль не разумеюць гэтай сітуацыі. Адна з ідей «Усходнія партнёрства» мае на мэце ўніфікацыю заканадаўства шасці краін-партнёраў з еўрапейскім. Гэта фактычна рыхтуе краіны да ўступлення ў ЕС. Але ўніфікацыя заканадаўства — сама па сабе дагада спраўа, паралельна з гэтым мусіць адбывацца пішунь ўнутраныя і зневажлівай трансформацыі, якія таксама вымагаюць выдатку.

Мне здаецца, што ў ЕС пакуль не разумеюць, што ўлады краін-партнёраў таксама ўменоюць лічыць грошы, улічваюць ёнанічную мэтазгоднасць. Яны не будуць ініцыяваць інтэграцыю з Захадам, калі не пабачаць сур'ёзныя кроўкі насыстрава.

— **Пасля Форуму грамадзянскай супольнасці стала зразумела, што мае месца канфлікт прадстаўнічасці Беларусі ў ЕС: і няурадавыя арганізацыі, і афіцыйныя Мінск імкнуща займець ініцыятыву ў гэтай сферы. Чаго можна ча-
каць з такім раскладам?**

— Гульня ў балансаванне паміж Еўропай і Расіяй цягнеца

краіне. Але калі прааналізуваць вынікі розных сацыялагічных даследаванняў, то бачна, што беларусам на найноўшай гісторыі ніколі не жыло так добра, як за ўрадам Лукашэнкі. Узвесьні заробкаў, пенсіяў, дабрабыту паступова расце. Канешне, ёсьць кепскія моманты, але эканамічныя індикаторы гаворяць пра тое, што беларусы цяжка ставяцца да зменаў. Я лічу, што беларускі народ разумны, таму ўсведамляе, што яго цяперашнія кіраўніцтва не самае лепшае, але альтэрнатывы ніяма.

Натуральная, можна гаварыць, што ніяма незалежных СМИ, тэлебачанія манапалізаваныя, доступ да інфармацыі абмежаваны і г. д. Але калі нехта хоча атрымаш альтэрнатыўную інфармацыю, то ў цяперашнім свеце гэта не складана: можна пераключыць тэлевізор на іншы канал, можна чытаць навіны ў інтэрнэце. Тым больш, што доступ да інтэрнэту ў Беларусі ўвесі час расце. Праблема не толькі ў несвабодзе СМИ. Беларусы ведаюць, што ёсьць нейкая апазіцыя, але не ўсё разумеюць, ці яна змагаецца паміж сабою, ці з уладамі. Ігэта наўзаді на думкі, ці не будзе новая ўлада горшай?

З usяго гэтага я прыходжу да вынівовы, што падчас бліжэйшых празіданіцкіх вайбараў перамену не будзе. Натуральная, можна меркаваць, што австроўцы знацімічае становішча, і гэта прымусіць людзей захацець змяніць кіраўніцтва. Але пакуль я не бачу такога варыянту.

— З тых асобай, што заявілі пра свой магчымы ўдзел у бліжэйшых празіданіцкіх вайбарах, хто мае найбольш шансаў?

— Яшчэ не ўсё патэнцыйныя кандыдаты видомыя, таксама варта паглядзяць, як будуть рэалізоўвацца змены ў выбарчым заканадаўстві. З магчымых апазіцыйных кандыдатуў самым дасведчальным з'яўліцца Аляксандар Мілінкевіч. Ёсьць і маладыя патэнцыйныя кандыдаты, яны новыя і верагодна могуць змяніць сітуацыю. Але, зноў жа, расклад робіцца ў межах 15-20 прайзінтаў, якія заўжды падтрымліваюць апазіцыю. На жаль, большага пакуль не прадбачыцца.

— Ёсьць інфармацыя, што падчас свайго старшынства ў Еўрасаюзе Польша ўзымае пытанні пра стварэнне ініцыятывы на бяспечы ў Еўропе. Ужо вядома, што гэта будзе за ініцыятыву?

— Цяпер ствараеца гэты форум, стала зразумела, што прадстаўнічасці краін-партнёраў не ведаў, што робіць іх урады ў межах чатырох платформаў праграмы. Пытанне найперш у тым, як гэты стыль развязаць. Для Беларусі гэта задача большыя складанасці, напрыклад, для Украіны. Але для мяне пазітыўным быў той факт, што ў прападобнай беларускай дагады ёнікі афіцыйныя арганізацыі. Хадзелася, каб такіх асобаў і арганізацій было больш, тады можна было бы дасягнучы пагадненія.

—

— Адзін з заходніх даслед-
васкай візіяў меркаванне, што каліровая рэвалюцыя ў Беларусі немагчыма, бо беларусы ў прынцыпе задаволены бігучымі станамі рэчаў. Што на гэтым контумаеце вы?

— Цяжка прадказваць, ці будуць бліжэйшым часам змены ў лютым наступнага года, калі ўсё прайсніца.

ГРАМАДСТВА

6

▶ ВЫЖЫВАННЕ

ЛЮДЗІ НА СМЕТNIКУ

Іван БАРЫСАў

Апошнім часам да жыхароў вёсак, якія знаходзіца непадалёк ад раённага палігона па захоўванню цвёрдых бытавых адходаў — сметніка, што размяшчаецца ў кар'ерах калі вёскі Асавец, — усё часцей звяртаюцца нідзе на працу чыгунку грамадзянне, якія прапаноўваюць набыць па танным кошце сыр, якім, нібыта, вельмі добра кarmіць хатніх птушак і свіней.

Толькі да мянене асабіста (а я жыву ў вёсцы Вялікая Машчаніца) на мінульым тыдні з такою прапановай зварнулася дзве асобы. Ад прапановыя я адмовіўся, але сам факт міне як журналіста вельмі зацікаў.

Ні для каго з жыхароў навакольных вёсак не з'яўляецца вялікім сакротам, што Бялыніцкі раённы сметнік калі Асавуцца з'яўляецца своеасаблівым «прыскам» для пёўнай катэгорыі

людей, якія жывуць за кошт здабытых на гэтым «радовішчы» «кар'ясных выканіяў». Калі прыяджаючыя машыны, што вывозяць смецце з гарадскога пасёлка або навакольных вёсак, адразу ж збираюцца больш за два дзесяткі «старацеляў», якія, нібыта тыя мурашы, пачынаюць здабыць неабходныя рочы: бутэлькі, металы (асабліва каліровыя), рэзэ, паперу, адзенне, абутак і іншее. Некаторыя спешылізуюцца на прадуктах харчавання — у асобныя дні, калі ў крамах выкідаюць пратрэмінаваныя прадукты, у машынах смеццем са асаваецацца вельмі шмат гэтых «далікатэсаў». Карабіна, паверце міне, вельмі цікавая, ба, как напісана гэтыя матэрыял, я сам пабываў на гэтым «прыску», паназіраў па падзеямі і паразмаўляў з людзьмі.

Падчас гутаркі высветлілася, што для многіх з іх сметнік з'яўляецца адзінай крыніцай атрымання прыбылку, асабліва ў зімовыя і вісновы месцы, калі ніяма грыбоў і ягад. Некаторыя працуяць пад заказ, здабываючы менавіта тое, што замовіў кліент, дзе наступнай рэалізаціі. Так, напрыклад, некалькі жыхароў Асавуцца выбіраюць прадукты харчавання (часцей за ёсё, сыр),

пасля чаго за таварам на асабістым аўтамабілі прыязжае пакупнік, які разлічаецца за яго і забірае цалкам. Як кажуць самі «капальнікі», потым пакупнік выкарыстоўвае набытак для адкоры ўласнай жывёлы.

Частку прадуктаў разносяць людзям на папярэдні замові. Сыр жа карыстаецца асабільным попытам, яго многія з жыхароў навакольных вёсак купіляюць, каб потым карміць уласных куроў.

Балышынкі ж выкарыстоўвае здабытая на сметніку прадукты для ўласнага харчавання. Шмат хто і апранаеца ў знойдзеныя на сметніку рочы. Бутэлькі, рэзэ і паперу часцей за ўсё разліцаюць у крамах спажывецкай карапакаў. Каліровыя металы — так званыя скучышчыкам.

Дарэчы, людзі, што прыходзяць на сметнік, дакладна ведаюць, у які дзень і адкуль прыйдзе пэўная машына. Так, па чацвярагах прывозяць вельмі шмат прадуктаў харчавання, асабістая прадукцыя Бялыніцкага філіяла ААТ «Бабулина крыніка».

Як адзначаці «капальнікі» Вольга і Міхаіл, у апошніх тыднінах колькасць менавіта гэтай прадукцыі чамусьці рэзка ўзрасла, таму яны і началі прапаноўваць

яе новым людзям з навакольных вёсак, звяртаючыся ў першу чаргу да тых, хто трymае хатнюю жывёлу і птушку.

Але ў мене асабіста ўзнікае яшчэ адно пытанне: навошта даводзіць справу да таго, каб столькі прадуктаў харчавання (паверце міне на слова, там іх шмат, прычым вельмі разнастайных) выкідалася разам са смеццем? Няўжо наша раённае спажывецкае таварыства, прыбытый ўладальнікі крамаў, індывидуальныя прадпрымальнікі не ведаюць досведу нашых суседзяў з-за мяжы? Там за пёўны час да заканчэння тэрміну захоўвання кошты на прадукты рэзка зніжаюцца, і якасны тавар можна набыць нашмат таннай. Задаволені ўсе: пакупнікі, таму што з'еканомілі гроши, прадаўцы, што атрымалі за свой тавар хонць штосьці.

У нас, на жаль, часцей адбываецца іншае: або сапсованыя прадукты спрабуюць разлізаць пакупніку, або чакаюць таго моманту, калі іх можна толькі выкінуць на сметнік (як правіла, гэта звичайна робіцца напрэдадні візу кантролюючых органаў). Каку пра гэта са ўсёй адказнасцю, кам са не так даўно набыў у краме ў Казіміраўцы ванджаны селідзец, які давялося выкінуць, як толькі разразаў. Пра што думают гандлары, калі працаюць такі тавар, я не ведаю, бо, зразумела, больш я ў гэту краму ніколі не зайду. Дык шмат хто з вас, паважаныя чытатчы, трапляў у падобныя сітуацыі, пра парушэнне правил гандлю пастаянна пішуць у сваіх матэрыялах і супрацоўнікі камітэта дзяржкантролю.

Аднак гэта тэма ўжо іншага артыкула, да яе мы авабязкова яшчэ вернемся ў бліжэйшы час.

▶ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦТВА

СЕМ'І ЗАСТАНУЦА БЕЗ ГРОШАЙ

Барыс ВЫРВІЧ

На працу года паўтузіна жыхароў Бялыніцкага раёна асуджаны за занятак незаконнай прадпрымальніцкай дзейнасцю. Яны панеслі пакаранне за тое, што набывалі за межамі нашай краіны ад сваёй імя і па даверанасцях грамадзянам легкавыя аўтамабілі і потым рэалізоўвалі іх. А прасцей — людзей авбінавацілі ў тым, што яны ганялі машины на продаж, не зарэгістраваўшы ў якасці індывідуальнага прадпрымальніка.

Усе судовыя працэсы адбываліся па ісках Бялыніцкай раённай інспекцыі Міністэрства па падатках і зборах Рэспублікі Беларусь. У якасці адказчыка выступілі бялынічане, якія змаліліся персанойкамі машин у перыяд з 2004 па 2007 год, у прыватнасці Уладзімір К., Мікалай А., Андрэй Б., Леанід А., Сяргей Л., Юрый Д. і Уладзімір Н.

Някіх іншых правапарушэнняў з гэтых бялыніцкіх хлопцамі раней не назіралася, больш за тое, некаторыя з іх раней самі працаўвалі ў працаўхугоў органах, асобныя зараз працаюць педагогамі ў навучальных установах Бялыніцкага раёна.

Асабіста я прысутнічала на судовым працэсе, на якім разглядалася справа Уладзіміра Н., майстра вытворчага наўчання Машчаніцкага ВВК. Пасяджэні суда адбывалася на працу гамаля, амаль цалага месяца, інтарэсы дзяржавы прадстаўляла супрацоўніца Бялыніцкай раённай інспекцыі Міністэрства па падатках і зборах.

Падчас судовага пасяджэння апятали шарт сведкаў, як асоб, па даверанасцях якіх набываліся аўтамабілі, так і людзей, якім гэтые машыны былі рэалізаваны. Усе людзі, якія набылі аўтамабілі і давалі паказанні ў судзе, казалі пра тое, што яны былі цалкам

задаволены якасцю набытых аўтамашын. Асобы, якія афармлялі даверанасці на Уладзіміра Н., сцвярдзілі, што машыны яны набывалі для сябе асабіста, а прадаць іх быў вымушаны вельмі хутка ў выніку складаных фінансовых абставін. Аднак суд падпаўчыў гэтыя паказанні непераканаўчымі і цалкам падтымаў дзяржаву на аўтамабілі, якія фактычна ўжо належыць Наталье Нікалаенка.

За занятак незаконнай прадпрымальніцкай дзейнасцю Уладзімір Н. асуджаны на два гады амежавання волі, пазбаўлены права змайчыцца прадпрымальніцкай дзейнасцю на працу гадоў. Гэтыя жы ўзысудзеныя за атрыманага іх дзяржаву на аўтамабілі, якія фактычна ўжо належыць Наталье Нікалаенка.

Для забеспечэння выканання рашэння пра спагнанне іску на кладзены арышт на дом Уладзіміра Н., а таксама на два аўтамабілі, якія зарэгістраваны на яго імя.

Уладзімір Карыстаецца павагай у сваіх калег па працы з Машчаніцкага ВВК. На ўтырыманні ў яго знаходзіцца двое дзяцей 18 і 9-гадовага ўзросту, жонка працае настаўніцай у Бялыніцкай СШ № 2. Ен авабязкова будзе аблікардкваваць рашэнне суда Бялыніцкага раёна ў Магілёўскім абласным судзе.

Уладзімір Н. таксама адзначыў, што аўтамабіль, на якія накладзены арышт, фактычна

з'яўляецца яго жонкы, другі — ужо год як прададзены іншаму жыхару Бялыніч Мікалаю М.

Дарэчы, такая ж сітуацыя складаецца і ў некаторых іншых асуджаных за незаконную прадпрымальніцкую дзейнасць жыхару Бялыніцкага раёна. Арышт накладзены на аўтамабілі, якія фактычна ўжо даўно належаць іншым людзям.

Я не могу пастаўіць пад сумнёў раешэнне суда. Закон ёсьць закон, і выконваць яго патрэбна. Аднак у мене адрэз узімка ўспыхнула інспектація па падатках і зборах. Няўжо Бялынічы — мільёны горад, няўжо немагчыма было адрэз папярэдзіць людзей, якія началі прыгандніць машыны з-за мяжы, пра тое, што яны дзейнічаюць супрацоўнікі? Да не, у Бялынічах працягвае дзесяць тысяч чалавек, амаль кожны кожна ведае, а штаг супрацоўнікі ў раённай інспекцыі Міністэрства па падатках і зборах дастатковы, каб асабіста паразмаўляць з кожным патэнційным правапарушальнікам.

Таксама выкіпіла з дзяўленем, чаму нашы паважаныя падаткавікі не спынілі супрацоўнікі з аўтамабілі, аблікардкваваць з партызанска-кімі сцежкамі, усе аўтамабілі аблікардкваваць з дзяржаву на мяжу Рэспублікі Беларусь, за іх плаціліся мыты, яны рэгістраваліся ў Дзяржаўнай інспекцыі.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

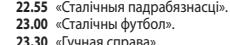
14 СНЕЖНЯ, ПАНЯДЗЕЛАК

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05, 07.05, 08.10 «Добрай раніца», Беларусь!
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 08.25, 11.50 Дзялэвое жыццё.
08.30 У свеце матарау.
09.10Nota Bene.
09.40 «Зорнія танцы», «Жаночы сезон».
11.00 Серыя «Не нарадзіся прыгожай».
12.10 Медадрама «Кіліч» (Расія).
14.05 Жаноче ток-шоу «Жыццё як жыццё».
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.25 Культурныя людзі.
15.55 Здароўе.
16.25 Медадрама «Сёстры па крыві».
17.25 Серыя «Не нарадзіся прыгожай».
18.25 Відзяліфм АТН «Прабач міне».
18.50, 00.05 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.30 «Арзана». Праграма аб спорце.
19.55 Ток-шоў «Ход у адказ».
21.00 Панарама.
21.50 Адмысловыя рэпартаж АТН «Жывая вада».
22.05 Драматычныя серыял «Часткі цела».
00.10 Дзень спорту.

- 16.00 Нашы навіны.
- 16.10 Навіны спорту.
- 16.15 Ерапаш.
- 16.45 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытанаў».
- 18.00 Нашы навіны.
- 18.15 Навіны спорту.
- 18.20 Серыя «Мая выдатная няня».
- 18.55 Чайкі мяне.
- 20.00 Час.
- 20.30 Нашы навіны.
- 21.00 Навіны спорту.
- 21.05 Ток-шоў «Выбар».
- 22.00 АНТ прадстаўляе: «Што? Дзе? Калі?»
- 22.30 Нашы навіны.
- 23.35 Навіны спорту.
- 23.40 «Злачынствы стагоддзя».
- 00.15 Прафесійны бокс (ЗША).
- 01.15 Нашы навіны.
- 01.30 Навіны спорту.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзінны».
- 06.10 «Мінічына».
- 06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
- 07.40 «СТБ-спорт».
- 08.30 «Тыдзень».
- 09.35 «Вялікі снданак».
- 10.05 «Ціць гісторый».
- 10.40 «Анёт-захавальнік». Тэлэнавэла.
- 11.50 «Званая вічэр».
- 12.40 «Вылайа». Серыял.
- 13.50 «Зорнія рэгіёна».
- 15.05 «Далёкая свяжкі».
- 15.30 «Гарачы лёд».
- 16.00 «Культурныя жыццё».
- 16.50 «Я - член друіда».
- 17.10 «Наша справа».
- 17.20 «Мінічына».
- 17.30 «Званая вічэр».
- 18.30 «Вылайа». Серыял.
- 20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
- 20.10 «СТБ-спорт».
- 20.20 «Добрыя вечар, майня».
- 20.35 Фільм «Трывожныя адначын академікі Ларыса Грыбёлівай». Украіна, 2008г.

22.55 «Сталічныя падрабязнасці».

23.00 «Сталічныя футбол».

23.30 «Гучная справа».

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Дафільм «Эты дзіўны свет» (беларускія тэлебачанніе).

08.35 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

09.30 У гэты дзень.

09.35 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

10.30 Рамантычная камедыя «Законы прывібаўніці» (Вілкабрытанія-Ірландыя).

12.05 «Простаства».

12.35 Школа рамонту.

13.30 Мультыфільм.

13.40 Мультсерыял «Аладзін». 1-я серыя.

14.05 «Хачу ўсіх ведац» (Кінанасонік).

14.15 Пазакласная гадзіна.

14.35 Бухта капітана.

15.10 Тэлебарамбер.

15.30 Дэятэктывыя серыял «Камісар Мерз».

16.25 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

17.25 Простыя практикаванні з Ю.Афанасьевым (Расія).

18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

19.05 Кінарама «Дарагі мой чалавек».

21.25 Калыханка.

21.40 беларуская часіна.

22.45 Дафільм «Палатно даўжуёнё ў жыццё» (Беларускія тэлебачанніе).

23.00 Хакей. Formupa гульни.

23.30 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Агяд тура.

00.25 Серыял «На рагу ў Патрыярхы-3» (Расія). Заключная серыя.

01.00 Сіненія.

01.20 «Сярэдні клас».

11.10 «Купіліны падыянік».

12.10 «Следства вялі...».

13.00 Сіненія.

13.30 Дэятэктывыя серыял «Закон і парадак».

15.35 «Аглад. Надзвычайніе здарэнне».

16.00 Сіненія.

16.30 Прэм'ера. «Вяртанне Мухтар-2».

18.30 «Аглад. Надзвычайніе здарэнне».

19.00 Сіненія.

19.35 Прэм'ера. Вострасюжэтны серыял «Ліцейны».

21.50 Дэятэктывыя серыял «Адзін ценъ на дваіх».

23.00 Сіненія.

23.25 «Сумленны панядзелак».

- 12.00 Меладрама «Танга на два голасы».
- 13.50 Навіны - Беларусь.
- 14.00 Весткі.

14.25 Тэлесерыял «Вядзьмарскае каханне».

15.20 Фільм «Аповесць непагашанага месяца».

16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.30 «Гарадак». Дайджэст.

17.55 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009.

18.50 Навіны - Беларусь.

19.00 Весткі.

19.30 Прэм'ера. Тэлесерыял «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009.

20.30 Тэлесерыял «Адкрайцы, міліцыя!».

22.30 Тэлесерыял «Вядзьмарскае каханне».

23.30 «Нічога асабістага». Інфармацыйна-сатырычнай праграма.

00.20 «Школа зласлоўя».

- 09.30 Снежны выхады. Аглад. Часопіс.
- 09.35 Біятлон. Кубак свету. Жанчыны. Эстафета. Хохфілцэн (Аўстрый).
- 10.30 Біятлон. Кубак свету. Мужчыны. Эстафета. Хохфілцэн (Аўстрый).
- 11.30 Скачкі на лыжах з трампіна. Кубак свету. НС 205. Гарахаў (Чехія).
- 12.45 Снукер. Чэмпіянат Вілкабрытаніі. Тэлэрард (Вілкабрытанія). Фінал.
- 14.30 Плаванне. Чэмпіянат Еўропы на карткай вадзе. Стамбул (Турыя). Дзень 04.

- 16.00 Скачкі на лыжах з трампіна. Кубак свету. НС 205. Гарахаў (Чехія).
- 17.05 Біятлон. Кубак свету. Жанчыны. Эстафета. Хохфілцэн (Аўстрый).
- 18.00 Біятлон. Кубак свету. Мужчыны. Эстафета. Хохфілцэн (Аўстрый).
- 19.00 Футбол. Ўкраіна. Часопіс.
- 19.45 Футбол. Кубук чэмпіяна. Часопіс.
- 21.15 Футбол. Госці тыдня. Часопіс.
- 21.35 Вось дык так!!!
- 21.45 Пра рэстлінг. Аглад WWE (World Wrestling Entertainment).
- 22.15 Пра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.
- 23.15 Футбол. Клуб чэмпіяна. Часопіс.

- 00.45 Скачкі на лыжах з трампіна. Кубак свету. НС 205. Гарахаў (Чехія).
- 01.45 Футбол. Єўрапа. Часопіс.

- 19.00 Аб'ектуў (аглад падзеяў дні).
- 19.10 Документальная гадзіна: «Мая дачка - тэрарыстка», дак. фільм, 2007 г., Данія.
- 20.00 На колах (аутамабільныя тэлечасопіс каналу «Німецкая хвяль»).
- 20.25 Госць «беласу».
- 20.40 Беларусь ў Польшчы.
- 21.00 Аб'ектуў (галоўнае выданне).
- 21.20 «Мачкуха», маст. фільм, 2004 г., Чылі-Іспанія.
- 23.15 Аб'ектуў.

- 09.30 Вось дык так!!!
- 09.45 Футбол. Єўрапа. Часопіс.
- 10.30 Снукер. Чэмпіянат Вілкабрытаніі. Тэлэрард (Вілкабрытанія). Фінал.
- 12.15 Футбол. Єўрапа. Часопіс.
- 13.00 Скачкі на лыжах з трампіна. Кубак свету. НС 205. Гарахаў (Чехія).
- 14.15 Снукер. Чэмпіянат Вілкабрытаніі. Тэлэрард (Вілкабрытанія). Фінал.
- 15.30 Біятлон. Кубак свету. Жанчыны. Эстафета. Хохфілцэн (Аўстрый).
- 16.30 Біятлон. Кубак свету. Мужчыны. Эстафета. Хохфілцэн (Аўстрый).
- 17.30 Скачкі на лыжах з трампіна. Кубак свету. НС 205. Гарахаў (Чехія).
- 18.30 Футбол. Клуб чэмпіяна. Часопіс.
- 20.00 Футбол. Єўрапа. Часопіс.

- 20.10 Ралі. «Мэта - Дакар». Часопіс.
- 20.30 Снукер. Чэмпіянат Вілкабрытаніі. Тэлэрард (Вілкабрытанія). Фінал.
- 22.00 Бокс. Падынны за тэкст Чэмпіёна свету па версіі WBA. ЗША.
- 00.00 Экстремальныя віды спорту. Free Ride Spirit.

- 00.15 Ралі. Ралійная серыя IRC. Аглад сезону.
- 00.45 Супербакі. Чэмпіянат свету. Аглад.
- 01.45 Лыжнае двоеборства. Кубак свету. Гонка на сістэме Гундэрсон (Чехія).

- 22.00 Бокс. Падынны за тэкст Чэмпіёна свету па версіі WBA. ЗША.

- 00.00 Экстремальныя віды спорту. Free Ride Spirit.

- 00.15 Макрафон: XIV Фестываль песеннай пазіі і аўтарскай песні «Бардаўская вясна-2007»: выступ Лявона Вольскага, ч. 02.

- 19.40 Тыдзень з радыё «Свабода».

- 20.10 Акно ў Еўропу.

- 20.40 Асабісты капитал.

- 21.00 Аб'ектуў (гaloўнае выданне).

- 21.20 Невядомая Беларусь: «Генерал ніскончанай вайны», дак. фільм, 2009 г., Беларусь, ч. 01.

- 21.55 Прэз-экспрэс (аглад медыяյ).

- 22.10 Героі не нашага часу: Сяргей Карэц. Аўтамонія асобы.

- 22.25 Маю права (прававая праграма).

- 22.40 Аб'ектуў.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 Чакай мяне.

10.05 Тэорыя неверагоднасці.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Адзін супраць усіх».

12.00 «Малахай+».

13.00 Навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.40 «Модны прысуд».

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзінны».

06.10 «Мінічына».

06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».

07.40 «СТБ-спорт».

07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».

08.30 Фільм «Трывожныя адначын адактава».

09.05 Чакай мяне.

10.05 «Ціць гісторый».

10.40 «Анёт-захавальнік». Тэлэнавэла.

11.50 «Званая вічэр».

12.40 «Вылайа». Серыял.

13.50 «Крокі да поспеху».

14.40 «Элен з рабін». Лепшыя серыі. Моладзеўы серыял.

15.35 «Tor Gear. Руская версія».

16.50 «Сталічныя футболь».

17.20 «Мінічына».

17.30 «Званая вічэр».

18.30 «Вылайа». Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.35 Фільм «Фільмікі».

21.05 Навіны.

21.10 Навіны спорту.

21.15 Чакай мяне.

21.20 «Малахай+».

21.30 «Навіны».

21.45 «Зорнія танцы».

21.55 «Дзялкі».

22.00 «Добрыя вечар, майня».

22.30 «Дэятэктывыя падрабязнасці».

23.35 «Баскетбол. Еўрочэлэндж». БК «Мінск-2006» (беларускі) - «Чырвоныя крылы» (Расія).

23.45 «Лепшыя серыі. Моладзеўы серыял».

23.55 «Свята кампанія».

11.00 Весткі.

11.30 «Нічога асабістага». Інфармацыйна-сатырычнай праграма.

11.45 Тэлесерыял «Адкрайцы, міліцыя!».

12.00 «Гарадок». Дайджэст.

13.50 Навіны - Беларусь.

14.00 Весткі.

14.30 Тэлесерыял «Вядзьмарскае каханне».

15.20 Тэлесерыял «Бухта Філіпа».

16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.30 «Гарадок». Дайджэст.

17.55 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009.

19.00 Весткі.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

16 СНЕЖНЯ, СЕРДА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00,
15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
Навіны.
06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.05, 08.10 «Добрый ранец»,
беларусь».

06.45, 07.45 Зона Х.

07.30, 11.50 Дзялапое жыццё.

08.35 Сфера інтарэсаў.

09.05 Вострасюжетны серыял «Блудны дзеци» (Расія).

09.55 Меладрама «Сёстры па крыві».

10.50 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

11.35 Аўміскі часопіс.

12.10 Фантатычны серыял «Зорныя крэйсер «Галактыка» (ЗША-Вялікабрытанія).

13.10 Дэтэктыўны серыял «Вероніка Марс» (ЗША).

14.05 Альманах вандраванняў.

14.25 Мастацка-публіцыстычны фільм «Сівая легенда Уладзіміра Карактевіча».

15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.

15.25 Відэафільм АТН «Людзі на мяжы. Саюзная міжа».

15.55 Дэтэктыўны серыял «Вяртанне Турцага» (Расія).

16.45 Меладрама «Сёстры па крыві».

17.50 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

18.50, 00.00 «Зона Х». Крымінальная хроніка.

19.30 «Зямельнае пытанне».

19.50 Вострасюжетны серыял «Блудны дзеци» (Расія).

20.50 «Спортлато 5 з 36». Забаўляльнае шоу.

21.00 Панарама.

21.50 Драматычны вострасюжетны серыял «Часткі цэла» (ЗША).

00.05 Дзень спорту.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00
Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Рудава». Шматсерыйны фільм. За-
ключальная серыя.

10.00-16.00 Тэхнічная прафілактыка.

16.00 Навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Монтэркытса». Шматсер. фільм.
17.10 «Хай какуць».
18.00 Навіны навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Камедыяны серыял «Мая выдатная
ніня», 2004 год.

18.55 Прэм'ера. «Слова жанчыне». Шмат-
серыйны фільм.
20.00 Час.

20.30 Навіны навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 Прэм'ера. «Лапушкі». Шматсер. фільм.

22.10 АНТ прадстаўляе: «Што? Дзе? Калі?»
у беларус. Зімовая серыя гульняй.

23.30 Навіны навіны.

24.45 Навіны спорту.

25.30 «Дакументальны дэтэктыў».

00.25 «Жанатыя... з дзецимі». Шматсерый-
ны фільм.

00.50 «Звар'яеў ад цябе». Шматсер. фільм.

01.15 Навіны навіны.

01.30 Навіны спорту.

06.00 «24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».

07.30 «24 гадзіны».

07.40 «СТБ-спорт».

07.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».

08.30 «Лупанараама».

08.50 «Радаксыя». Серыял.

10.00 «Ільц гісторый».

10.30 «24 гадзіны».

10.40 «Анён-захавальнік». Тэленавэла.

11.30 «Далёкая свякі».

11.50 «Званая вічэр».

12.40 «Вылая». Серыял.

13.30 «24 гадзіны».

13.50 «Ваенная таемніца».

14.40 «Элен і рабяты. Лепшыя серыі».

Моладзевые серыял.

15.35 «Правілы згону». Серыял. Закл.серыя.

16.20 «Новыя падарожнікі дылетанта».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вічэр».

18.30 «Былая». Серыял.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «Сталічныя падрабязніцы».

20.10 «СТБ-спорт».

20.30 «Лупанараама».

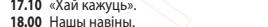
20.55 «Еўрапейскі канвой». Серыял.

22.00 «Асаісты інтарэс».

22.55 «Сталічныя падрабязніцы».

23.00 «Сакрэты гісторый».

23.55 «Рэдакцыя». Серыял.

07.00 Добрай раніцы, Расія!

09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне»,
Расія, 2009 г.

10.10 Прэм'ера. «Крызісы. Прадказанні
Пракара». Дакументальны фільм.

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял «Адкрыце, міліцыя!».

13.10 «Гарадок». Дайджэст. Задэрэнне.

14.00 Весткі.

14.25 «Ладыжынскія падзеі».

15.35 «Правілы згону». Серыял. Закл.серыя.

16.50 «Добры дзень, доктар!».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вічэр».

18.30 «Былая». Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязніцы».

20.10 «СТБ-спорт».

20.30 «Лупанараама».

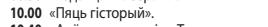
20.55 «Еўрапейскі канвой». Серыял.

22.00 «Добры дзень, доктар!».

22.55 «Сталічныя падрабязніцы».

23.00 «Сакрэты гісторый».

23.55 «Рэдакцыя». Серыял.

07.00 Добрай раніцы, Расія!

09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне»,
Расія, 2009 г.

10.10 Прэм'ера. «Крызісы. Прадказанні
Пракара». Дакumentальны фільм.

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял «Адкрыце, міліцыя!».

13.10 «Гарадок». Дайджэст. Задэрэнне.

14.00 «Сакрэты гісторый».

14.40 «Элен і рабяты. Лепшыя серыі».

Моладзевые серыял.

15.35 «Правілы згону». Серыял. Закл.серыя.

16.50 «Добры дзень, доктар!».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вічэр».

18.30 «Былая». Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязніцы».

20.10 «СТБ-спорт».

20.30 «Лупанараама».

20.55 «Еўрапейскі канвой». Серыял.

22.00 «Добры дзень, доктар!».

22.55 «Сталічныя падрабязніцы».

23.00 «Сакрэты гісторый».

23.55 «Рэдакцыя». Серыял.

07.00 Добрай раніцы, Расія!

09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне»,
Расія, 2009 г.

10.10 Прэм'ера. «Крызісы. Прадказанні
Пракара». Дакumentальны фільм.

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял «Адкрыце, міліцыя!».

13.10 «Гарадок». Дайджэст. Задэрэнне.

14.00 «Сакрэты гісторый».

14.40 «Элен і рабяты. Лепшыя серыі».

Моладзевые серыял.

15.35 «Правілы згону». Серыял. Закл.серыя.

16.50 «Добры дзень, доктар!».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вічэр».

18.30 «Былая». Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязніцы».

20.10 «СТБ-спорт».

20.30 «Лупанараама».

20.55 «Еўрапейскі канвой». Серыял.

22.00 «Добры дзень, доктар!».

22.55 «Сталічныя падрабязніцы».

23.00 «Сакрэты гісторый».

23.55 «Рэдакцыя». Серыял.

07.00 Добрай раніцы, Расія!

09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне»,
Расія, 2009 г.

10.10 Прэм'ера. «Крызісы. Прадказанні
Пракара». Дакumentальны фільм.

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял «Адкрыце, міліцыя!».

13.10 «Гарадок». Дайджэст. Задэрэнне.

14.00 «Сакрэты гісторый».

14.40 «Элен і рабяты. Лепшыя серыі».

Моладзевые серыял.

15.35 «Правілы згону». Серыял. Закл.серыя.

16.50 «Добры дзень, доктар!».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вічэр».

18.30 «Былая». Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязніцы».

20.10 «СТБ-спорт».

20.30 «Лупанараама».

20.55 «Еўрапейскі канвой». Серыял.

22.00 «Добры дзень, доктар!».

22.55 «Сталічныя падрабязніцы».

23.00 «Сакрэты гісторый».

23.55 «Рэдакцыя». Серыял.

07.00 Добрай раніцы, Расія!

09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне»,
Расія, 2009 г.

10.10 Прэм'ера. «Крызісы. Прадказанні
Пракара». Дакumentальны фільм.

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял «Адкрыце, міліцыя!».

13.10 «Гарадок». Дайджэст. Задэрэнне.

14.00 «Сакрэты гісторый».

14.40 «Элен і рабяты. Лепшыя серыі».

Моладзевые серыял.

15.35 «Правілы згону». Серыял. Закл.серыя.

16.50 «Добры дзень, доктар!».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вічэр».

18.30 «Былая». Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязніцы».

20.10 «СТБ-спорт».

20.30 «Лупанараама».

20.55 «Еўрапейскі канвой». Серыял.

22.00 «Добры дзень, доктар!».

22.55 «Сталічныя падрабязніцы».

23.00 «Сакрэты гісторый».

23.55 «Рэдакцыя». Серыял.

07.00 Добрай раніцы, Расія!

09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне»,
Расія, 2009 г.

10.10 Прэм'ера. «Крызісы. Прадказанні
Пракара». Дакumentальны фільм.

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял «Адкрыце,

18 СНЕЖНЯ, ПЯТНІЦА

- 12.00 «Малахайт».
13.00 Нашы навіны.
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Эразумець. Прабачыць».
13.40 «Модны прысуд».
14.45 «Кантрольны закуп».
15.15 «Аматарака прыватна вышку Даша Васильевіах». Шматсерыйны фільм.
16.00 Нашы навіны.
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Монтэкристо». Шматсер. фільм.
17.10 «Хай какуць».
18.00 Нашы навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 АНТ прадстаўляе: «Зваротны адлік».
18.55 «Поле цудаў».
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Прэм'ера АНТ: «Музычны суд».
22.40 «Хвіліна славы».
00.25 Наша «Белараша».
01.00 Нашы навіны.
01.15 Навіны спорту.

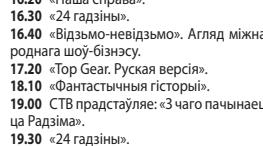

- 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша рэніца».
09.05 «Слова жанчыне». Шматсерыйны фільм.
10.00 «Лапушкі». Шматсерыйны фільм.
11.00 Нашы навіны.
11.05 Навіны спорту.
11.10 АНТ прадстаўляе: «Чакай мянене». Беларусь.
11.50 «Ералаш».

- 11.30 «Мой радавод».
12.25 АНТ прадстаўляе: Тэлечасопіс «Саюз».
12.55 Суботні «Ералаш».
13.15 Камедыя «Тысы чянька: Спецзаданне». ЗША-Канада, 2005 год.
15.00 Прэм'ера АНТ: Эфект Мірнага».
16.00 Нашы навіны.
16.15 Навіны спорту.
16.20 Тэорыя неверагоднасці. «Вялікія вар'яты».
17.05 АНТ прадстаўляе: «Рэкламная пайза».
18.00 АНТ прадстаўляе: «Адзін супраць усіх».
19.00 АНТ прадстаўляе: «Чакай мянене». Беларусь.
19.35 «Ледніковы перыяд».
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Ледніковы перыяд». Працяг.
23.40 «Пражэктарпрысыхітан».
00.15-01.40 «Што? Дзе? Калі?». Фінал.

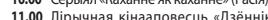
- 07.00 АНТ прадстаўляе: «Суботнія рэніцы».
08.00, 09.00 Нашы навіны.
09.05 Камедыйны серыял «Хто ў хаче гаспадар?», 2005 год.
09.45 «Здароўе».
10.30 Асяроддзе пасялення. «Фастфуд».

- 22.30 «24 гадзіны».
22.55 «Сталічны падрабязнасці».
23.00 «Гарачы лёд».
23.30 «Відзмо-невідзмо». Аглад міжнароднага шоў-бізнесу.
00.15 Фільм «Раптоўны ўдар». ЗША-Канада, 2000 г.
01.45 «Сакрэтныя матэрыйялы». Серыял.

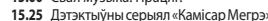
- 07.00 ЛАДная рэніца.
08.00 Дак.фільм «Разам з ім» (Беларуское тэлебачанне).
08.15 Навіны спорту.
08.20 АНТ прадстаўляе: «Зваротны адлік».
08.55 «Поле цудаў».
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Фантастычны серыял «Зорны крэйсер «Галактика»» (ЗША - Вялікабрытанія).

- 18.20 АНТ прадстаўляе: «Зваротны адлік».
18.55 «Гадзіна суду. Справы сямейныя».
09.30 У гэты дзень.
09.35 Жансавет.
10.00 Серыял «Хаканне як хаканне» (Расія).
11.00 Лірчычная кінапосэсія «Дэйнікі дырэктара школы» (СССР).
12.20 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Аглад тура.

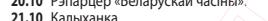
- 13.15 «Іншыя».
13.45 Жывы гук.
14.25 Мультсерыял «Аладзін» (ЗША). 4-я серыя.
14.50 «Хану ўёс ведацы». Кіначасопіс для дзяцей (Расія).
15.00 Свая музыка. Працяг.

- 15.25 «Дэйтктыўны серыял «Камісар Мерз» (Францыя-Бельгія-Швейцарыя).
16.25 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
17.30 Уёс аб яблепеци.

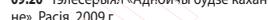
- 18.00 Серыял «Хаканне як хаканне» (Расія).
19.05 Гараджан.

- 19.40 Пра мастацтва.
20.10 Ераларцер «беларускі часіны».
21.10 Кальханка.

- 21.30 Бітва экстрасенсаў.
22.40 Час футболу.
23.10 Футбол. Ліга Еўропы. Аглад тура.
00.05 Тэлепорт.

- 00.30 Баскетбол. Кубак Беларусі. Фінал.

- 07.00 Добрай рэніцы, Расія!.
09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне». Расія, 2009 г.

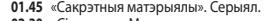
- 10.10 «Мой сэбэнішар».

- 11.00 Весткі.
11.30 Тэлесерыял «Адкрыцце, міліцыя!». Расія, 2008 г.

- 13.10 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльная праграма.

- 13.50 Навіны - Беларусь.

- 14.00 Весткі.
14.30 «Плакай смеху».
15.20 Тэлесерыял «Бухта Філіпа».
16.50 Навіны - Беларусь.
17.00 Весткі.

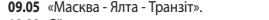
- 17.30 «Гарадок». Дайджэст. Забаўляльная праграма.
17.55 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.
18.50 Навіны - Беларусь.
19.00 Весткі.

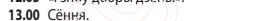
- 19.30 Прэм'ера. «Аднойчы будзе каханне». Расія, 2009 г.
20.30 Прэм'ера. «Крыбое лістэрка».

- 22.45 Навіны - Беларусь.

- 22.55 Фільм «без віны вінаватыя». Расія, 2008 г.

- 06.00 Сёння.

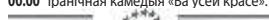
- 06.05 Інфармацыйны канал «Сёння раніца».

- 08.35 «Кухары і кухікі».
09.05 «Масква - Ялта - Транзіт».

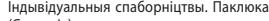
- 10.00 Сёння.
10.20 «Сярэдні клас».

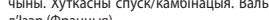
- 11.15 «Воччаная стаўка».

- 12.05 «І зноў добры дзень!».
13.00 Сёння.

- 13.30 Дэйтктыўны серыял «Закон і парадак».

- 15.35 «Агляд. Надзвычайнай здарэнне».

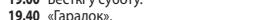
- 16.00 Сёння.

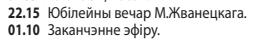
- 16.30 Прэм'ера. Дэйтктыўны серыял «Вяртанне Мухтар-2».

- 18.30 «Агляд. Надзвычайнай здарэнне».

- 19.00 Сёння.

- 19.35 «Следства вялі...».

- 20.35 «Надзвычайнай здарэнне. Расследаванне».

- 21.00 Прэм'ера. «Зараца. Вораг унутры нас».

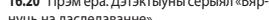
- 22.15 Прэм'ера. Псіхалагічны трэйлер «Шлік».

- 00.00 Іранічна камедыя «Ва ўёсі красе».

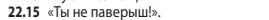
- 09.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

- 19.05 «Аблавушак», мультсерыял.

- 19.15 «Аблічча смерці», дак.фільм, 2005 г., Германія-Расія.

- 20.05 Невядомая Беларусь: «Генерал ніскончанай вайны», дак. фільм, 2009 г., Беларусь, ч. 02.

- 21.35 Госць «беласату».

- 21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).

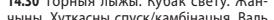
- 21.20 «Happy New York», маст. фільм, 1997 г., Польшча.

- 22.50 Аб'ектыў.

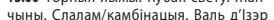
- 13.00 Футбол. Лёсаванне Lіga чэмпіёна УЕФА.

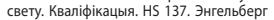
- 13.45 Футбол. Госць тыдня. Часопіс.

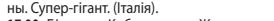
- 14.00 Футбол. Нёсаванне Lіga Еўропы.

- 14.30 Горныя лыжы. Кубак свету. Жанчыны. Хуткасны спуск (Францыя).

- 15.00 Горныя лыжы. Кубак свету. Жанчыны. Слалам/камбінацыя. Валь д'Ізэр (Францыя).

- 15.45 Скачкі на лыжах з трампіна. Кубак свету. Кваліфікацыя. НС 137. Энгельберг (Швейцарыя).

- 16.30 Горныя лыжы. Кубак свету. Мужчыны. Супер-гігант (Італія).

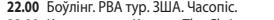
- 17.05 Біятлон. Кубак свету. Жанчыны. Індывідуальная спаборніцтвы. Паклюка (Славенія).

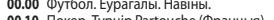
- 18.00 Біятлон. Кубак свету. Жанчыны. Індывідуальная спаборніцтвы. Паклюка (Славенія).

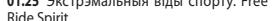
- 19.00 Біятлон. Кубак свету. Жанчыны. Кваліфікацыя. НС 137. Энгельберг (Швейцарыя).

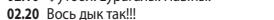
- 20.00 Футбол. Еўрагалі. Навіны.

- 20.10 Горныя лыжы. Кубак свету. Жанчыны. Слалам/камбінацыя. Валь д'Ізэр (Францыя).

- 21.00 Самыя моцныя людзі планеты. Гран-пры суперсерый. Румынія.

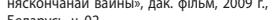
- 22.00 Бойнін. РВА тур. ЗША. Часопіс.

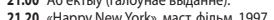
- 23.00 Конны спорт. Канкун. The Christmas Puisance. London (Вялікабрытанія).

- 00.00 Футбол. Еўрагалі. Навіны.

- 00.10 Покер. Турнір Partouche (Францыя).

- 01.10 Ралі. «Мата - Дакар». Часопіс.

- 01.25 Экстрэмальная віды спорту. Free Ride Spirit.

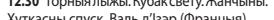
- 02.10 Футбол. Еўрагалі. Навіны.

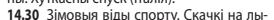
- 02.20 Вось дык так!!!

- 21.30 Вось дык так!!!

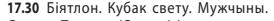
- 22.00 Бокс. Сэн-Нээр (Францыя).

- 00.00 Конны спорт. Канкун. The Santa Stakes. London (Вялікабрытанія).

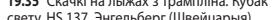
- 01.00 Баявія мастацтвы. Байцоўскі клуб.

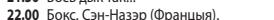
- 19.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

- 19.10 «Аблавушак», мультсерыял.

- 19.20 Герой не наша час: Зінда Бандарзінка. Права на неспадзядненне.

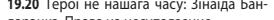
- 19.35 Жайтуха (татычная праграма).

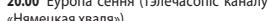
- 20.00 Еўропа сέансія (тэлескопіс каналу «Янамецкая хавайя»).

- 20.25 Тыдзень з радыё «Свабода» (аналітичная праграма).

- 21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).

- 21.15 Суботні сеанс: «Спладар забойства», маст. фільм, 1998 г., ЗША. 2 серыя.

- 22.40 Аб'ектыў.

- 09.30 Футбол. Еўрагалі. Навіны.

- 09.30 Футбол. Лёсаванне Lіga чэмпіёна УЕФА.

- 13.00 Футбол. Госць тыдня. Часопіс.

- 14.00 Футбол. Нёсаванне Lіga Еўропы.

- 14.30 Горныя лыжы. Кубак свету. Жанчыны. Хуткасны спуск (Францыя).

- 15.00 Горныя лыжы. Кубак свету. Жанчыны. Слалам/камбінацыя. Валь д'Ізэр (Францыя).

РУСКІ ПРАВАПІС СУПРАЦЬ ПАЛІТЫКІ

Іван Біч

Заклік беларускіх уладаў называць нашу краіну не «Белоруссія», а «беларусь» выклікаў у суседній Расіі цікавую грамадскую дыскусію.

Думаеца, што ўся праблема ў тым, што ў суседзіў іншыя звуть Мінска разглядаяць у кантактэ лінгвістyczнай вайны Кіева і Масквы. Для Украінцы ў краіні, што калі кажуць «на Украіну», а не «ва Украіну». Для суйчыннікаў братоў Кіліко першы варыянт утрымлівае падтэкст, што Украіна — гэта ўкраіна, а не асобная дзяржава. Аднак акадэмічны ўстаноўны Расіі ўпартара адмаўляючыя карктаваць прыназоўнікі.

Думаеца, што адна справа — адмаяльці «аранжавым», а іншая — адзінаму, магчымы, геапалітычному саюзінку. Тому дзяржаўныя службовцы, якіх прасілі пракаментаваць праблему, фактычна сходзілі ад адказу.

Дырэктар Інстытуталінгвістыкі Максім Кронгаўз у расійскай газете «Взгляд» прызнае, што праблема «Беларусь» або «Белоруссія» і «на Украіну» або «в Украіну» — з'яўліся аднаго і таго ж парадку.

Далей Кронгаўз дае туманныя і не надта зразумельныя парады: «На мой погляд, мы павінны сходзіць з рускай традыцыі, але калі беларускія службовцы патрабуюць, калай пашырнічаюць па-іншаму, сітуацыя набывае іншую плос-

кость. Палітыкі павінны прынесьці сваё рашэнне, а ўсім жа людзям пры выкарыстанні гэтага слова варта кіравацца традыцыямі рускай мовы, а калі яны знаходзяцца ў сітуацыі цікі — дзеянічніць па сітуацыі».

Затое далёкія ад геапалітычнай кан'юнктуры расіяне рэжуль прафілу матку ў лоб. Для іх адмовіца ад ужывання «Белоруссія» тое ж самае, што страйці частку нацыянальнай рускай гісторыі.

Блогер Est Deus піша: «Яшчэ чаго? А «Песнярам», значыць, треба забараніць спявача песню «Моладост моя Белоруссія!»? І тады яшчэ чарага ўзімкіне. Улады Вялікабрытаніі, напрыклад, заціратрабуюць, каб у нас называлі іх краіну Грэйт Брытан. А ўжо чык японцы запатрабуюць, нават уяўіць страшна».

«На-першыя, выкажу здзіўленне, што назва «Белоруссія» — крыўднай. Як быццам рускія тут выкарыстоўваюць непрыстойныя выраз. Што тут непрыстойнага, і якак розніца для беларусаў — «Белоруссія» ці «Беларусь»?

гістарычна больш старажытная, эты-
малагічна правільная, «Белоруссія» (Бела-
Руссія) з'явілася як прыціпацістаўленне «імперскім», «царскім», «маскальскім» назвам Белай Русі на пачатку нараджэння беларускага нацыянализму. Эта ж назва была зрадасцю падхоплене бальшавікамі (таксама як і «Украіна») замест «Малоруссіі».

Нельга не згадаць артыкул на сайдзе Ферганы.ру (папулярны рускамоўны цэнтралізацыйнай інтарнэт-ресурсу). Яго супрацоўнікі катэгарычна супраць назывы «Беларусь». Яны бачаць тут небяспечны прэцедэнт, у выніку якога ўлады рэгіёні могуць прымусіць

толькі кабінеты і таблікі на іх дзвярах. Есць не вельмі вядомыя публічныя імёны, але ніякіх крываіх эксперты дружна адмаўляюцца бачыць у сэнсішніх перастаноўках якую-небудзь знакавасць.

«Московскій комсомолец» (Расія)

Калі разглядаць асяроддзе Віктора Лукашэнкі як некаторую палітычную групу з уласнымі амбіцыямі, то можна сказаць пра яе ўзмежчэнне ў выніку праведзеных зменаў чыноўнікамі. Упершыню гэтыя людзі паспрабавалі расплюсіць свой уплыў за межы сілагавога блока.

«Ізвестія» (Расія)

Больш за ўсё шуму ў Мінску выклікала прызнанне былоя галоўнага ідэолага краіны Алега Пралякоўскага міністрам інфармацыі.

іх ужываць новыя непапулярныя спродуктамі, якія з'яўліся тут пасля развалу Савецкага Саюза.

Ферганы.ру: «Не трэба бачыць у тым, як мы пішам назыву бывой сталіцы Казахстана, праіву рускага нацыяналізму ці непавагу да казахскага суверэнітэту. Гэта не палітыка, гэта ўсяго толькі лінгвістыка. Пытанне правільнага і неправільнага рускага напісанія геаграфічных называў на постсавештай прасторы, напісаныя на рускай мове ў расійскіх сродках масавай інфармацыі, за дырэктывы. Так, мы пішам Алма-Ата. А мы ў сібе ў Казахстане пішыме Алматы. Гіхто нікога не вучыць. Галоўнае, што мы ўсе разумеем, пра які горад ідзе гаворка. Пакуль разумеем... Мы даём ад падчас на тэму «вялікай рускай мовы». Мы — не падручнік рускай мовы, не энцыклапедыя класічных літаратурно-мастакіх тэксту і не акадэмічны слоўнік. Мы — жывы сродак масавай інфармацыі.

Варта сказаць, што ў Расіі ёсць і тыя, хто гатовы прызнаць за беларусамі права называць свою краіну так, як яны хочуць: «Лічу, што самая вялікая школа справе аднаўлення раней створанага адзінства прыносіц напышліве стаўленне расіян да цяшарных беларусаў (дый да ўкраінцаў таксама). Даставткова наведаць беларускі і ўкраінскі форумы, каб заўважыць, што нават лаильныя да Расіі беларусы і ўкраінцы адчуваюць сябе абраханымі такім стаўленнем. Дык давайце ж пачнём паважаць суседаў.

Спачатку трэба павагу заслужыць, а потым уж і пра саюз размаўляць».

Самае парадаксальнае, што ўсё абарона назвы «Белоруссія», якая разгарнулася ў рунці, не мае ніякіх перспектывы. Адзін з карыстальнікаў згадвае: «У свой час Персія падрасіла звоне іранам, Бераг Слановай Кости — Кот-Д'Івар, Цэйлон — Шры-Ланкай, Бірма — М'янмай, Паўночнай Радзізі — Замбій, Бенгалія — Бангладэш, Верхняя Вольта — Буркіна-Фасо... Менавіта пад новымі назвамі гэтыя краіны вядомыя сёняна ва ўсім свеце. З падобнай «прославай» да сусветнай супольнасці звярнуўся і беларусы... Такім чынам, БССР (Белоруссія) спачтыла, як калісці Персія, Цэйлон ці Радзізі. Яе ж правапераенімік стала Рэспубліка Беларусь (Беларусь). Арфаграфія і моўная традыцыя тут не пры чым».

Спадар Пралякоўскі, які кіраваў інфармацыйна-аналітычным цэнтрам пры Адміністрацыі презідэнта, а яшчэ раней узначальваў адзін з служб быспекі презідэнта, лічыцца найбольш актыўнымі прыхільнікамі «закручання гаек» у адносінах з недзяржайнымі СMI.

«Коммерсанц» (Расія)

Прададзенныя Сільвія Берлусконі архіўныя дакументы (пра лёс італьянскіх салдат, якія змагаліся на баку Германіі падчас другой сусветнай вайны ў Беларусі) можна лічыць сапраўднымі каліднымі падарункамі першаму лідеру заходніга юрады, што прыўні сваім візітам ізлічыць прэзідэнта Беларусі, якога менш усю жадалі б бачыць сваім госцем дэмократычныя краіны.

«La Repubblica» (Італія)

Максім Аляксандровіч спрабаваў не дапускаць

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Хацеў бы вам паведаміць, што на момант маіго візіту ў Мінск рашэнне пра дзяржайную візіт прэзідэнта Распублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі прынятае не было. А парадак дні якіх не сфармаваны. Размова з прэзідэнтам аказалася вельмі шчырай. Даставткова не простай, вельмі эмасційнай. Magy скажаць, што Лукашэнка зрабіў на мяне моцнае уражанне. Яго тэлевізійны вобраз, які ўжо сфармаваны, далёкі ад реальнасці.

Фрагмент інтэрв'ю міністру замежных спраў Украіны Патрыку Парашэнкі газэце «Зеркало недели» (Украіна)

Максім Аляксандровіч атрымаў магчымасць удзельнічаць у прыватызацыі беларускіх нафтамічных прадпрыемстваў. Да гэтага часу Аляксандар Лукашэнка спрабаваў не дапускаць

расійскі і ўговуле любы іншы замежны капітала да ўдзелу беларускай прыватызацыі. Ён наогул імкнецца праводзіць прыватызацыю так, каб нація адкрыта касметычны характар. У прыватызацыі, нідайна МВД запатрабаваў у яго выставіць на продаж пяць прадпрыемстваў. У выніку

тая прадпрыемствы, якія выставіў Лукашэнка, аказаліся нецікаўныя для замежных інвестараў, і, магчымы, пакупнікоў на іх уговуле не будзе. Лукашэнка цалкам зацікаўлены ў тым, каб захаваць у Беларусі адміністратуры-камандную эканоміку і звесці працы прыватызацыі да мінімуму.

REGNUM (Расія)

Прайзідэнт Беларусі зноў ператусаваў склад сваёй вертыкаlei ўлады, але практична не змяніў яе твар. Адны службовцы рыхтуюцца да пераезду ў іншыя будынкі, іншыя зменяюць

МЕРКАВАННЕ

УКРАЇНСКІЯ ВЫБАРЫ: ПОГЛЯД З РАДЗІМЫ ЦІМАШЭНКА

Нягледзячы на тое, што Юлія Цімашэнка паходзіць з Днепрапятоўску, яе электаральныя пазіцыі тут вельмі слабыя. Пра гэта і іншыя аспекты кампаніі па выбарах прэзідэнта ва Украіне журналісту «НЧ» Алегу Пятрою размаўляе са Зміцерам Дудачам, днепрапятоўскім гісторыкам і журналістам.

— Згодна сацыялагічным аптынням, ціперашнія выбары ўкраінскага прэзідэнта пройдуть у два тура. Пры гэтym у другім туры Януковіч будзе супрацтвостаць Цімашэнка. За каго прагаласаўшы на радзіме Цімашэнка ў Днепрапятоўску і чаму?

— У большасці мае землякі будучы галасаваць за Януковіча. Чаму? Думаю, што сваю ролю тут адыграў напірэдні прэзідэнт Кучма, які мае ў нас вялікі аўтарытэт. Ён быў дырактарам буйнога місцовага прадпрыемства «Южмаш». І падчас свайго прэзідэнцтва шмат разоў намагаўся давесці, што Юлія сваім кар'ерам авабізана Паўлу Лазарэнку (Лазарэнка — былы стаўшы ўкраінскага ўраду, які вядомы шматлікім карупцыйным скандалам. Зарас сяздзіць у турме ЗША за нелегальнае адымванне грошай). Даказаць сувязі Юліі з майфай Лазарэнкі не ўдалося, інакш яна была б таксама ў турме. Аднак на мазгі электратруту гэты міф значна паўплываў. Акрамя таго, Цімашэнка канцептуальна варожая місцовой эліце. Яна ўласбіле клан камсамольцаў канца 1980-х гадоў. Днепрапятоўскі кантралю ўтварыўся ў турме, мае відавочныя канкантакты з майфай. Таму ён выступаў у кінешы ў складзе гаспадарчай эліты, звязанай з крыміналам. Важна падкрэсліць, што наш рэгіён, ужо пачынаючы з 1970-х гадоў, быў адным з цэнтраў савецкага цэнтрулага бізнесу, так званых цхавікоў. У 1990-х гады янаўшчыны зчынілі агульную мову з чыноўнікамі на базе продажу каліяровых металалаў. Гэта і ёсць сацыяльная прырода Партыі рэгіёнаў.

— Аднак Юшчанка таксама належыць да генерацыі, якая прыйшла ў палітыку ў

сярэдзіне 1990-х з так званых бізнес-камсамольцаў.

— Юшчанка не ўласбіле вобраз апазыцыі постсавецкай наменклатуры. Звычайна ён увогуле шукае кампраміс. Менавіта гэты момант, дарэчы, вельмі важны для разумення, чому людзі галасуюць за Юлію. Цімашэнка мела ўсё і магла засташаць далей ва ўладзе, аднак падняла паўстанне супраць боса Кучмы. Для яе, калі верыць яе словам, важней упісаны сваё імя залатымі літарамі ў гісторыю, а не краснай грошы з бюджету. Тому яе мітынгі не падобныя на акцыі іншых палітыкаў. Людзі ўважліва слахуаць Юшчанку не мае такога рэсурсу падтрымкі.

— А что можа радыкальна змяніцца ў выпадку, калі да ўлады прыйдзе Януковіч або Цімашэнка?

— Нічога. Юлій не будзе радыкальна ісці на Захад, каб не страціць галасы ў цэнтры і на ўсходзе. Януковіч тым больш не пойдзе ў Расію з-за страху становішча Крамля. Увогуле, Януковіч вельмі змяніўся з апошнімі гады. Ён выступаў у кінешы ў складзе гаспадарчай эліты, звязанай з крыміналам. Важна падкрэсліць, што наш рэгіён, ужо пачынаючы з 1970-х гадоў, быў адным з цэнтраў савецкага цэнтрулага бізнесу, так званых цхавікоў. У 1990-х гады янаўшчыны зчынілі агульную мову з чыноўнікамі на базе продажу каліяровых металалаў. Гэта і ёсць сацыяльная прырода Партыі рэгіёнаў.

— Аднак Юшчанка таксама належыць да генерацыі, якая прыйшла ў палітыку ў

— Вельмі важны момант для гэтых выбараў — хто будзе трэцім? На думку палітолага, гэта адкрые бронзаваму прызёру добрых плацдарм на наступных выбарах, якія даць старт новаму цыклу ва Украінскай палітыцы.

— Думаю, троцім будзе ўсё ж малады Арсен Яценюк. Ён першы пачаў кампанію. Я падтрымліваю тэзіс пра тое, што за Яценюком стаіць зяць Кучмы — Пінчук, які лібіць укладаць гроши ў перспектывы практэкт. Была зроблена стаўка на раскрытуку імя. Ён яшчэ адукаваны эканаміст, ціпэр алігарх Сяргей Цыгішка. Але я хачу бы падкрасліць, што для Украіны вельмі важны мазговы аспект. Людзі галасавалі за Юшчанку ў 2004 годзе, таму што ён быў глядзіць больш сімпатичным на фоне Януковіча, які сядзеў у турме, мае відавочныя канкантакты з майфай. Таму зарас, прынасіць сярод днепрапятоўскай інтэлігенцыі, папулярная фігура былога міністра абароны Анатолія Грыценкі, які прайшоў шлях ад сына селяніна, навуцинца сувераўскай вучыльні да кірауніка Мінбарони.

— Калі вынікі выбараў не зменяць нічога кардынальна, у чым іх глабальная значніць?

— Думаю, піраадолець разрыв паміж Усходам і Захадам. Апошнім часам гэта tema набыла нездоровы падтэкст. Саме сменшы, што — магчымы, першыню ў гісторыі — жыхары Захадній Украіны ставяцца да жыхароў Усходніх больш талерантнай. Без піраадолення падзелу на заходніх і ўсходніх украінцаў ніякія сапраўдныя змены немагчымы.

— У вашым рэзюме вельмі напулярнае постаць Нестора Махно. Увогуле, ён уваходзіць у дзесятку самых напулярных асоб Украіны. Чаму махноўская спадчына не эксплуацеца сучаснымі палітыкамі?

— Я б не сказаў. Юрый Луцэнка, міністру МУС, патрануе штогодовыя культурныя фестывалі у Гуляйполі — разідэнцыі махноўскай арміі. Дзякуючы яму тут пабудаваны помník Махно. Эксплуатацыя образа Махно відавочная, аднак хутчэй гэта інвестыцыйная на будучынно. На фоне інфіляцыі іншых ідэйных канцепцый такая тактыка ў перспектыве можа прынесці дывідэнды.

▼ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

АХМЕТ ЦҮРК

Старшыня турэцкай Партыі дэмакратычнага грамадства (DTP), якая прадстаўляе ў парламенце краіны інтарэсы курдскай меншасці, заявіў, што ўся парламенцкая група DTP складзе мандаты, калі ягоная партыя будзе забароненая. Падставы казаць пра магчымую забарону даюць падзеі апошніх дзён. У шасці гарадах турэцкага Курдыстана адбыліся дэманстрацыі курдскіх нацыяналістаў, якія закончыліся ціжкімі сутычкамі з паліцыяй. Шмат людзей быў паранены. Сотні арыштаваныя. Менавіта DTP заклікала людзей выйсці на вуліцы, каб пратэставаць супраць курдской палітыкі Анкары. У такой атмасферы некаторыя афіцыйныя палітыкі началі казаць пра забарону адзінай легальнай у краіне курдской партыі. 7 снежня канстытуцыйны суд пачаў разгляд скаргі пракуратуры, якая патрабаваў пазбавіцца 221 курдскага актыўіста права займацца палітыкай. Сярод іх 8 дзялутату ад DTP. Эксперыты кажуць, што забарона структур DTP прыведзе да пераходу курдскага супрацьку ў пазапарламенцкое прававое поле, узмоцніць структуры Курдскай працоўнай партыі, якая з сярэдзіны 1980-х гадоў змагаеца за незалежнасць Курдыстана партыянскімі метадамі. З іншага боку, урад Эрдагана мусіць неіх разагаваць на крытку з боку турэцкай нацыяналістyczнай апазіцыі. Некаторыя разглядаюць нядайшнія спробы ўраду пашырыць культурныя права курдаў як першы крок да падзелу Турцыі на дзве краіны. Курды, між тым, лічаць, што атрыманае права размаўляць на роднай мове — гэта занадта мала, і мартаць пра стварэнне аўтаномнай вобласці.

РЫТ БЬЕРГААД

Мэр Капенгагена, дзе пражодзіць Міжнародны климатычны форум, увяла ў горадзе ледзь не вайсковасе становішча. Аднак толькі паліваннем на левакоў і эклагай улады не абмежаваліся. Дзіўным чынам ахвярамі мераў перасцярогі сталі жрыцы кахання. Зразумела, што дзяўчыны нехадзелі прапусціць такі падзея, як гэты форум, на які прыхалі некалькі тысяч іншаземец — патэнційных кіентаў. Аднак такі сіндар падзеяў прадбачыў ў мэры. У выніку пачалася кампанія супраць «начных матылькоў». Ва ўсе 160 гатзляў горада накіраваныя агенты. Там жа можна лабачыць плакаты: «будзь адказным — не набывай секс». Між тым, прастытуцьця ў Даніі легальная. Прыкладна па тысяч чалавек зарабляюць гэтым на жыцці і, адпаведна, плацяць падаткі. Натуральна, палітыка Рыт Бьерггад захаплення ў іх не выклікала. Старшыня прафсаюза прастытуутак Сьюзан Молер рыхтуе скаргу ў суд наконт парушэння правоў грамадзян. Акрамя таго, яна заявіў, што ў знак пратэсту прастытууткі будуць аказваць паслугі супрацоўнікам мэрыі бясплатна.

УЛАДЗІМІР ЖЫРЫНОЎСКІ

Гэтымі днямі Ліберальна-дэмакратычнай партыі Расіі (ЛДПР), старшынёй якой ён з'яўляецца, святкава 20-ю гадавіну свайго нараджэння. Ройна 20 гадоў ту му ў снежні 1989 года была створана Ліберальна-дэмакратычнай партыя Савецкага Саюза, якая стала правобразом ціперашнія ЛДПР. У наступным годзе Міністру нечакана зарэгістраваў яе. Гэта была першая афіцыйная зарэгістраваная апазыцыйная партыя ў СССР. Такім чынам, у ціперашнія Расія ЛДПР — самая старая партыя. Між тым, эпізод з нечаканай зарэгістрацыяй выглядае вельмі дзіўнай. Тым больш, што пачынаў Жырыноўскі як сацыял-дэмакрат і быў далей не першым чалавекам у партыі. Таксама вядома, што амаль 90 працэнтаў сяброў партыі на момант зарэгістрацыі быў жыхарамі горных вёсак Абхазіі, дзе іх запісвалі ў партыю пад ціскам на той час яшчэ камуністычнай адміністрацыі. У любым выпадку, святочныя мерапрыемствы з нагоды дня нараджэння ЛДПР быў міштабнымі. Удзельнікі мерапрыемства, якое адбылося ў цэнтры Масквы, выказали шмат аптымістyczных слоў наконт перспектыў партыі. Аднак каментары больш скептычна ставяцца да будучыні ЛДПР. Фактычна гэта партыя адной асобы — Жырыноўскага. Хто можа змяніць Вольфавіча — не зразумела.

Перадвыбарчая акцыя ў Кіеве "Кандыдаты раздаюць абліцянкі"

ПОВЯЗЬ ЧАСОЙ

► 3 НАГОДЫ

БЕРЛІНСКІ МУР У ПЫТАННЯХ

Марыя МАРТЫСЕВІЧ

9 лістапада 1989 года ўйшло ў гісторыю Германія як дзень, калі ўпала Берлінскі мур. Аб'яднанне Заходняга і Усходняга Берліна сёняшнія палітыкі разглядаюць як сімвал аб'яднання Еўропы, у XX стагоддзі падзеленай на два лагеры гістарычнымі катализмамі. Аб'яднання, якое адбываецца значна цяжкі, чым трагічнае раз'яднанне. Але сам факт, што ўсяго за адну ноч 13 жніўня 1961 года не ментальнае, а самая што ні ёсць матэрыйальная перагародзі з бетону і жалеза раздзяліла, нібы для якогасці пачварнага эксперыменту, звычайні еўрапейскі горад, якіх доўга будзе шакаваць убліненне людзей ды служыць аўтакаманілу, не толькі палітолагаў, але і культуролагаў, сацыёлагаў, даследнікаў архітэктуры ды урбаністыкі.

Беруць ўдзел у міжнародным праекце для журналістаў — адным з соцені мэрпраамстваў, прыўроначных да святкавання 9 лістапада, я спрабавала адшукваць адказы на самыя разныя, часам нават элементарныя пытанні, якія паіствалі ў мене пры сутыкненні з эмай Берлінскага муру, з эмай узаемадносінай ГДР і ФРГ, ССР і краінай Захаду. Адказамі, зноўдзенымі па аводзе бакі парушанаага Муру, я дзялюся з шаноўным чытачом.

Нягледзячы на тое, што беларускі мове пад ульивам рускай традыцыі замацавалася ўстойлівое словазлучэнне «берлінская сцяна», мной будзе ўжыванца форма «Берлінскі мур» як больш сутнасна і фармальна адкватны пераклад нямецкага *Berliner Mauer*.

УХОД: СУМНАЕ ХОБІ ЙОРГЕНА ЛІТФІНА

Зранку на Келер-штрасе, якая ляжыць у самым цэнтры берлінскага квартала Мітэ, — амаль бязлюдна. На вуліцы адноненініеры з сабачкамі. «Вы адразу пазнаеце музей, — настайліконы нашы прараднікі, — гэта павінна быць шырока вежа, што тырчыць пасирод поля». Але па гэтым прыкметам знаіці былоу памежную вышку Усходняга Берліна не атрымліваецца: бетонную будову, падобную да трох пастаўленых слупочак дзіцячых кубікаў, паўкалодзвежам атачоань высокія жылыя дамы — ахайнія і бела-ружковыя, як бабрыйскі сефір.

На пляцоўцы ля вышкі акуратна прыпракаваны сіні аўтамабільчык. Яго кіроўца — без малага 70-гадовы Юрген Літфін — ужо чакае нас. Пенсініеры, што праходзяць па вуліцы, вітаюцца з ім, як з суседам. Уся сцяна выглядае так мірна, нібы перад намі галубятня, а Юрген, як і штодня, прыхекаў дагледзець любімых птушак. Або, калі паддаваецца аўтамобільному. — пакарміць котак. Толькі яго коткі — мы, турысты-журналісты. А за намі — група школьнікаў малодшых класаў, якія вісіне на парэнчах і гуляецаў «ў-кіа» вакол вышкі, калі мы пакідаем яе.

«Асцярожна са сценамі: іх толькі што пафарбавалі», — падзілджае Юрген і грыміць клочамі ад свайго трохпавярховага бетоннага «лещінча». Інтэр'еры

вышкі і супрауды свежакарытыя практичным вапняком шэрага блакітнага колеру. Можна не сумнівацца — аўтэнтычна.

Музей-вышка — недзяржаўны аўтак, што асабліва падкрэслівае, што як асабліва падкрэслівае, што якія дзяцінцы ад дзяржавы не атрымлівае. Гэты музей — сумнае хобі Юргена Літфіна, роднага брата першай ахвяры Берлінскага муру. 24-гадовы Гюнтэр Літфін быў застрэлены 24 жніўня 1961 года пад падлэгом адзінага месца пры спробе ўціць ў Заходні Берлін. Грамадскі фонд «Памятная місціна Гюнтэра Літфіна», як афіцыйна называеца пяцер вышка, існуе на ахвяраванні грамадзян. На апошнім ярусі вышкі, у куце якога — манекен, апрануты ў форму ўсходнім эмаконамікам, на задуме Юргена Літфіна наведнікі музея дазнаюцца, як загінуў яго брат Гюнтэр.

Вышка пасирод голага поля — харкторны пейзаж наўаколі Берлінскай сцяны ў 1960-х: каб тэртырія добра прастрэльвалася, з усходняга боку па ўсёй даўжыні мяжы быў знесенія жылыя пабудовы. Але тут сцяны не было: падзел на сектары ішоў па вадзе паўнайнай вузкага канала Шпандаў. Відаць таму гэтае патэнцыйна «слаба звязаны» прывыбіла Гюнтэра: з 13 жніўня, калі сцяна пачалі будаваць, па самы дзень смерці праз два тыдні, расказвае Юрген, яго брат ездзіў на роверы па Усходнім Берліне, шукаючы прыдатнае месца для ўцёкаў. Складаючы свой план, хлопец не

Юрген Літфін, брат першай ахвяры Берлінскага муру, паказвае, як выглядала мяжы з усходняга боку

і тады, як сведчыць рапарт, «памежнік Герберт Плаўэр 1938 г. н. пераключыў рассенны агонь на прыцэлъны» і застрэліў майго брата стралам у патышці. То бок, заішы чалавека, які ўжо здаўся. Гэта была забойства.

З быльм памежнікам Плаўлем Юрген не знаеў, але, відаць, ведае пра яго ўсё. Ці згадавадзеца: «Навошта мне з ім сустракацца, з гэтым недавакам з вёскі, адзіным шляхам зрабіць кар'ер для якога было прыхеахаць на Берлін і забіць людзей на мяжы? Ціпэр ён адстайвіў вайсковец, Бундасвер плаціць иму вялікую пенсію, а за забойства майго брата пасля судовага працэсу, які мы ініцыявалі ў 1997 годзе, ён атрымаў два гады ўмоўна».

Ва ўсэнаміцкім апітантні, като грамадзянэ краіны лічаць сям'і вялікімі немідамі за ўсю гісторыю дзяржавы (аналігічным кампаніі «Імя Расіі» падчас якой «перамаглі» Сталін, Сталыпін і Аляксандар Неўскі) першыя месцы зані ў аб'яднані Германіі Ота фон Біスマрк. Другое — брат і сястра Ганс і Сафія Шоль, кіраўнікі студэнцкай антыфашистскай арганізацыі «Белая ружа», якія, нягледзячы на самазадойчы характар такой дзеяйнасці, існавала ў Трэцім Райху ў 1942–1943 гадах, закліканыя немідамі да пасічнага супраціву фашизму і грамадзянскай мужнасці. Гэта сведчыць пра тое, на сколькі яго ахвяраў з дзяцінства падзяліліся на апошнім паварэсьце вышкі (усыгю ўздоўж мяжы іх стаяла больш за 300, а захавалася — дзве) сімвалічнымі чынамі звязае Гюнтэра Літфіна з апошнім ахвярай Муру — 20-гадовым Крысам Гефроем, якога застрэлілі 5 лютага 1989 года. Такім чынам лагічна завяшчаецца 28-гадовая гісторыя Берлінскай сцяны, расказаная праз лёс канкэрэтнага чалавека. Мы спускаемся

назад на Келер-штрасэ: час запускаў школынікаў.

Сцяны ў гэтым месцы ніколі не было, але ўздоўж канала пралигала дарога, пра якую ездзілі памежнікі патрулі. Наюць забудоўвачоў та-кую каштоўную пасля аб'яднання Берліна зімлю «палацы смерці» выгодным жытлом, улады горада пакінулі гэту дарогу. Ціпэр па ёй, забрукаванай кінікрам, спрытна аблімаючы пенсінераў з сабачкамі, раз-пораз праносіцца аматары ранішніх прабежак. Да канала Шпандаў збігаюць мемарыяльныя прыступкі. Ціпэр і з усходняга боку да вады, дзе напаткай смерці Гюнтэр Літфін, можна падыйсці.

Хто і навошта пабудаваў Берлінскі мур?

Мур быў ініцыятыўай і ўласнасцю сацыялістычнага блоку. Школьнікам ГДР настаўнікі забаранілі называць Мур Мурам — афіцыйна ён называўся «зарады супраць фашысцкай і капітальністичнай агрэсіі». Але супрауднай прычынай закрыць мяжы стала тое, што з самага свайго ўтворэння ў 1949 годзе ГДР імкліва губілія маладое насельніцтва: было выгодней атрымліваць бісплатную адукцыю ў ГДР, а працаўшаваць у ФРГ. Паміж сацыялістычнай эканомікай Усходу і рынакавай Захаду існавала негалосава спаборніцтва, і ГДР яго заўважна прайгравала. За 1950-я гады на Захад перехала жыць калі з мільёнам усходніх немід.

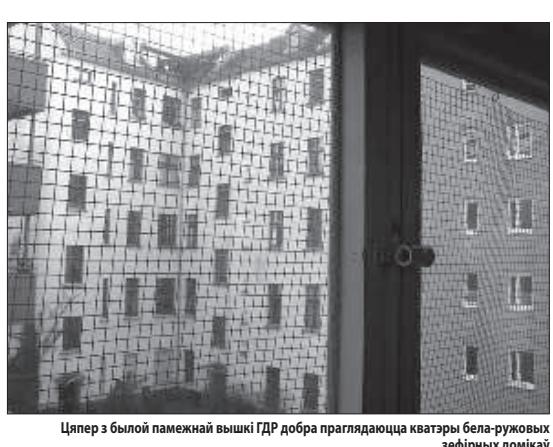
Менавіта дзяякуючы Муру і строгай мяжы паміж ГДР і ФРГ апошняя здавалася ўсходнікам прыбайней, чым была дагэтуль. І, можа, таму туды так ірваліся. І, можа, тым майданчым было расчараўванне, і таму здзараліся славутыя неадаптаваныя людзей сацыялістычнага выхавання ў капітальністичным све...

Як так можа быць, што Мур вyrас за адну ноч?

З 13 па 15 жніўня 1961 года Заходні Берлін абцягнулі нізкай сеткай з калочага дроту — гэта і была першай сцяна. Паколькі 13 жніўня было нядзеляй, пра сцяну многія берлінцы дазнаіліся толькі 14 жніўня, калі іх не пусцілі на працу ў іншы сектар — гэта павялічыла эфект нечаканасці. У першыя дні на заходнім уцілі больш за 200 памежнікаў. Тады ў памежнічыні салдаты стаілі набіраць з аддаленых рэгіёнаў ГДР, пазярэгаваючы ставіць землікоў у адзін каравул, каб не было змоваў. Тады ж пачалося будаўніцтва асноўнай загородкі — з пустасцяў блокаву сцяну можна было пратараніць нават пластикаў ГДРаўскім аўто-трансферам, таму неузбажаве блокі замінілі трывалымі бетоннымі плітамі.

Як выглядаў Мур з усходняга боку?

У 1975 годзе Мур набыў свой канчатковы выгляд. Для многіх усходнеберлінцаў, каму ўдавала скончыць пра бетонную агароджу, было адкрыццём, што яны бачылі з горада толькі зневісцю фартыфікацыю. Узекачы трапля-

Ціпэр з былой памежнай вышкі ГДР добра праглядаўца кватэры бела-ружковых зефірных домікаў

I АДКАЗАХ

лі ў так званую «паласу смерці», застайленую вишкамі, замініраваную, патрулювану машинамі і аўчаркамі: заставалася яшчэ метраў 100 да муру № 2, — асноўнага, якім яго бачылі заходніе немцы. Зразумела, зверху ёсё было аблягнута калючым дротам. У зневіні мурі былі «службовыя» дзвіркі ў Заходні Берлін.

Мур падкопвалі, яго пераскоквалі, яго паквалі з шаштамі і пераліталі на самаробных дырькаблях ды аэропланах. Памежнікі перагардзілі Шпрэе падводнымі кратамі, установілі датчыкі ў зямлю, каб слухаць, ці не рыноч тунелі, засялялі дамы, што прылягілі да Муру, сексотамі. Гэта былі 28 гадоў наўсянінага «тэхнічнага прагрэсу».

Як выглядаў Мур з заходніяга боку?

Агульнавядома, што на Заходнім да Муру можна было падыйсі, памацьца і нават пакінуць на ім графіц, чым з ахвотай карысталися знакамітыя мастакі з усяго свету. Меніс відома, што гэта было неўспечана: дзеялі эканоміі пры пабудове Муру ўлады ГДР зразалі вуглы, пакідаючы за собой права патрулюваць тэрыторыю, якая засталася на Заходнім. Так што захопленага працай мастака, які маливаў на Муры, памежнікі мог зацягнуць у «паласу смерці» праз адкрытыя ў Муры дзвіркі і пакараць за пасванне маёмасці ГДР. Добраўтыстыйныя боргеры ведалі гэта і ўвогуле баяліся падходзіць да Муру. Жыць побач азначала штодня чуць стрэлы,

фізічна адчуваць напругу ў савецкім сектары. Жытло калі сцяны было танным, і там сліліся ў асноўным эмігранты і дэкласаваныя элементы. Пасля 9 лістапада ўсё пераклілася: задворкі заходніяга Берліна апынуліся ў самым цэнтры аўдзяднанага горада.

У 1988 годзе дэве працавальніцы мастакай супольнасці Заходніяга Берліна Сініця Біт і Цільда Свінтан знялі дакументальны фільм «Cycling the Frame» («На ровары ўзоўж рамкі»). Шэрай рамка вакол сакавітай каліравай карціны — менавіта так устроілі Мур заходнеберлінцы.

Ці маглі жыхары Заходніяга Берліна ездзіць ва Усходні?

Роберт — філог, які выдатна размаўляе па-руску і які правеў студэнцкія гады ў Заходнім Берліне 1980-х, расказвае, што грамадзяніне не толькі Заходніяга Берліна, але ФРГ і любой краіны Заходніяга блоку маглі адносяна свабодна выпраўляцца на аднадзённыя шпацицы па Усходнім Берліне: «Сакрот такой ляяльнінаса паліглайт у аднадзённім візе: яна каштавала 25 заходніх марак — гроши на той час адчуваўальныя, і для кіраўніцтва ГДР гэта быў добры бізнес. Да таго ж, паводле законаў ГДР, вы былі абавязаныя памяць пэўную суму заходніх марак на мяжы, а назад мяжы было нельга. Пакідаеніе савецкіх сектар — або здавай гроши на мяжы, або выйдзі».

Ва Усходнім Берліне Роберт вадзіў на экспкурсію амерыканскіх слябру. Прычым мэтай культпаходу быў

Фота з Музея дакументації Берлінскай сцяны выявляе Бернаўэр-штрас ў 1961 годзе. Рабочыя Усходніяга Берліна узвядзяць мур, памежнікі ГДР пільнуць рабочых і адноаднаго, жыхары Заходніяга Берліна ў чаканні аўтобуса

не толькі «запаведнік таталітарызму» — ва Усходніх частцы засталіся Домскі сабор, Востраў музей і іншыя помнікі агульназемецкай спадчыны. Немцы ставіліся да таго, таго турызму насижирована. Яшчэ Роберт хадзіў туды ў кнігарні: купляў слоўнік і кнігі па рускім — шыкоўна выкладзеныя, яны каштавалі капіекі. «Праз гэтыя рускія кнігі, калі я вітаўся дадому, мене аднаго разу завялі ў бокс і доўга дапытвалі: гэта было непрэвіменна і могло для міякія скончыцца», — згадвае Роберт.

Але галоўнай мэтай візіту на Усходзе было адведаць сваякоў: Мур падзяліў многія сем'і. Вярнуцца на Заход адтуды было да 2-й гадзіны ночы. Ля пераходу на Фрыдырхштрасэ, у будынку, вядомым як «Палац слёз», увочы развітваліся жыхары Заходніяга і Усходніх Берліна.

Ці маглі жыхары Усходніяга Берліна ездзіць у Заходні?

У Заходнім Берліне выпускалі лічаныя ГДР-аўтака пасля суровых праверак. Але з выхадам на пенсію любы грамадзянін ГДР атрымліваў права ездзіць на Заход. Савецкія ляйстычныя дзяржкаве важна было затрымаваць на сваёй тэрыторыі мадаль і працоўную силу, а пенсінеры карысціліся прыносілі. На Заходнім, па законах ФРГ, усходнія старыя атрымлівалі бысплатнае лячэнне. Да таго ж пасля праходу мяжы кожны грамадзянін ГДР меў права на прывітальныя гроши — 100 марак. Узяўшы гэтыя гроши ў банку, старыя закупаліся дэфіцитнымі прадуктамі і везлі іх на Усход, дзеям.

Як яшчэ ГДР зарабляў на ФРГ?

Сцяна падзяліла не толькі вуліцы — яна працьла вады Шпрэе, а таксама метро і каналізацыю. Лініі V-6 і V-8 берлінскага метро пачынаюцца і заканчваюцца ў Заходнім Берліне, а пасродзінне быў станцыя, якая належала Усходнім. Усе гэтыя станцыі цягнікі праиздждаю без спынення, апроць Фрыдырхштрасэ — дэбіут чэкпойнт. Нагэтыя станцыі стаяў парок са спіртнымі напоямі, якія карыстаюцца папулярнасцю ў жыхароў Заходніх Берліна: тэя ездзілі па таннейшую вышыню — і нават без віз.

Але галоўнае, раз на год ФРГ выкупала палітвязняў, якія трапілі пры спробе ўцякчы з ГДР або на актыўную пратэсту. За галаву на Усходзе бралі ад 40 да 150 тысяч марак, у залежнасці ад узроўню адукцыі «лачыннікі» — часам не грашыма, а таварамі. Прадавалі палітвязняў толькі пры ўмове, што ў нагружку Заход выкупіць яшчэ і крыміналнікаў. Гэтыя каштавалі танніней. «Я жыў побач з

тэндам. Эфектнае ламанне пачалося выпадкова і, можа, таму выглядала як пушт: нешта, ува што ні на Заходзе, ні на Усходзе не магі да канца павертыць: лічыцца, што партыйныя функцыянеры Гюнтер Шабоўскі агаварыўся, скажуць ў прымым эфіры, што ўказ пра адкрыццё межаў ГДР уступае ў слу «неадкладна». І людзі рушылі ў бок Муру, а памежнікі не сталі іх стрымліваць.

У Лейпцигі сімвалам перамогі над рэжымам стаў момант, калі дэмантранты занялі будынак «Штазі».

Ці сіпрауды нямецкай мяжі паміж Заходам і Усходам існуе дагэтуль — у галовах немцаў?

Сёння, у эпоху дэкаратыўнага бетону, калі параштук Муру размікаўшыся па музеях і сувенірных крамах, калі акторы-эмігранты з Расіі і Польшчы, пераапранутыя ў савецкага і амерыканскага салдатаў, пазіралі турystам на фоне Брандэнбургскай брамы, немцы нарэшце выглядаюць непадзельнай шчаслівой нацыяй. Але мой знамёны беларус, які шмат год працуе ў Берліне, інчай глядзіць на сітуацыю:

«Гэта не афішніца, але сучасная Германія — гэта сумная гісторыя самасцярджэння багатых заходнікаў за кошт бяднішага Усходу і складанае пераляпненне ўзаемных крыўдай. Адна з самых застарэлых — то, што ўсходнія немецкай прапаганды абвясціла ФРГ спадчыннікам нацызму, а сябе — новай Германіяй, што, зразумела, было дэмагогіяй. Дарочки, менавіта па гэтай прычыне, калі нацызм і ўзімак галаву ў Германіі, то — у былой Усходній: на Заходзе немцы з дзяцінства прышчыпівалі комплексы віны за злачынствы продкаў. Усходнія немцы пачынаюць ненавідзець мусульманскую эміграцыю з чыстага ліста».

З іншага боку, пасля адъяднання выявілася, што ў ГДР пераўбілісь заможнасць заходніх суседзяў. Нядзіва, што большасць немцаў на Усходзе сцярджаюць: пры сацыялізме яны жылі лепей».

«Тады чаго ж яны адъяднаваліся? — пытается я.

«Цябе гэта можа, здзіўіць, але тому, што слова «Свабода» для гэтай краіны значыць вельмі і вельмі шмат. У якую Германію не трапіў бы сёня беларус — Заходнюю ці Усходнюю — у плане любові да свабоды яму ёсць чаму павучыцца».

Падзяка

Эты матэрыял — вынік трэнінгу для маладых журналістак, арганізаванага 24—28 лістапада 2009 года ў Берліне моладэўскай ініцыятывай «Точка-Treff» і прызначаны таксама для публікацыі на сайце to4ka-treff.de.

«Точка-Treff» — супольны праект Гэт-іністытуту ў рэгіёне Усходняя Еўропа / Сярэдняя Азія і Фонду «Германа-расійскі моладзеўскі амбэн».

Шчыра дзякую супрацоўнікам Берлінскага Гэт-іністытуту Роберту Касону, Ёргу Зильберману і каардынаторы «Точки-Treff». Даніэле Ханэман за добра прадуманую, прафесійную прадведеную інфарматыўную насычаную праграму, а свайму калегу каарспандэнту газеты «Звязд» Глебу Лабадзенку — за творчую кампанію і супольную працу ў праекце.

З Усходу на Заход: вышэй ногі ад зямлі

Мультымедыя-выставка «Placemaking» перформеркі Штефані Бюркль, што адчынілася ў Берліне на Уніэр-дэн-Ліндэн 26 лістапада, раскрывала тему падзелу Германіі вачим эмігрантаў, якія да 1989 года жылі ў абодва бакі Муру. Заваленая сунчымы падушкамі-маламі Берліна зала, відаса, мусіла нагадваць маладым немецкам здымку вобраздляўніцтва: пакой для рэлаксацыі ці кабінет пісцолага нямецкай пачатковай школкі. Можна было валацца на падушках, слухаючы запісы інтэрв'ю з эмігрантамі, а можна было гуляцца ў гульну штаптуту «Менеджэр», перастаўляючы азіяцкі фігуркі па контурнай мапе Берліна. «Гульнява» атмасфера выставы здалася мне выдатнай метафорай берлінскага муру. Калі дзяржавная мяжа праходзіць па жылым доме — гэта або эзарт абсурду, або юмоўнасць дзіцячай гульні. Уцёкі з Усходу на Заход, напрыклад, у докumentальных хроніках выглядаюць як піянерскія «Зарніцы» — вось толькі стравы і забіўцы там па-сіпрауднаму. У Лейпцигскім музее сучаснай гісторыі Германіі паказваюцца кінахронікі: два чалавекі пераўпакоўкі раку Шпрэе: вада заходніца падае юркісціяй ГДР, а заходні бераг — ужо заходнія тэрыторыя. За ўцекачамі гоніцца па межы катэр, чуючы стрэлы. Але варта члопону паклакаць руку на заходні бераг, якія спыняюцца, а катэр разварочваецца, хоць памежнік можа дыагнізуць да парушальніка: нелга. «Я трываю чыба за руку, значыць, ты на Заходзе! — крываючы заходні берлінец, выцягваючы з вады дзяўчыну. Нямецкая падзялічысць?

КУЛЬТУРА

► ГАДАВІНА

ХОЧАМ У ЛЮДЗІ — БУДЗЬМА БЕЛАРУСАМІ!

Анатоль МЯЛГУЙ

**Першы год жыцця чалавека
— эта яго досвітак. Бо
менавіта ў пачатковы перыяд
выяўляюча асноўныя рысы
характару немаўляці, яго
тэмперамент і здольнасці.
Гэтыя відавочныя жыццёвые
паралелі сталі лейтматывам
святочнага канцэрта, які
на пачатку тыдня адбыўся
у тэатры беларускай
драматургіі. Урачыстасць
была прысвечана дзейнасці
вядомай грамадскай
ініцыятывы «Будзьма!», якая
святавала сваю першую
гадавіну.**

Вядучыя імпрэзы, знакамітаяя беларускія артысты Тациана Беланогая і Андрэус Такіндэнг не раз падкрэслівалі, што сваім няўрыймлівым харектарам кампаніі «Будзьма!» забавізана сваім басцькам-заснавальнікам, найперш ціперацінім кафедрантырам — Алене Макоўской і Ніне Шыдлouskай, Ігору Лялькову і Севярыну Квяткоўску, які імно-гім іншым вланцірам сучаснага

Нацыянальнага адраджэння, якія згуртаваліся пад сцягамі кампаніі «Будзьма!».

Грамадская ініцыятыва «Будзьма!» сеанс — гэта безупынная плынь канкрэтных спраў, праектаў, накіраваных на тое, каб адрадзіць у беларусаў павагу да ўсіх беларускага: літаратуры, паэзіі, выяўленчага мастацтва, музыкі. Але, найперш, да роднай мовы. Дзеля даслідження гэтай мэты рэгулярна праводзяцца сустэречы пісьменнікамі і музыкантаў не толькі са сталічнымі слухачамі, але і з жыхарымі невялікіх містачак і вёсак, для якіх культура часніком абмажкоўшчына парадаў-трайкай расійскіх тэлеканалаў, якія транслююцца ў той місцавасці.

І там жыўшыя сустэречы з беларускімі творцамі ўспрымаюцца нашымі землякамі з натхненнем, як адкрыціць нязведанага мачерыка, называ якому — Беларушчына. Аўтар гэтых радкоў сам змог упэўніцца ў пленіні такіх накірункаў дзеяніці кампаніі «Будзьма!», калі разам са сваім калегам журнналістам Вітаутам Мартыненкам па ўсёй Беларусі прэзентаваў сумесную книгу «222 альбомы беларускага року і не толькі...». Маршрутныя музычныя сустэречы праляглі ў мінулы год па ўсій краіне: прэзентацыі падзіліся ў Гродна і Магілёве, Гомелі, Мазыры, Орши і Наваполацку.

Але мэты кампаніі — гэта не толькі сустэречы з цікавымі людзьмі нашай краіны. «Будзьма!» — гэта і прэзентатыўны кніг, і мастацкія выставы, і пээтычныя вечарыны, і гісторычныя вандроўкі, і арганізацыі конкурсаў для моладзі. Такіх імпрэзаў, па словаах кафедрантара кампаніі Ігара Лялькова, сёлета была праведзена рэкордная колыась — 900! Гэта немагчымы было бы ажыццяўіць, калі бы ўсе 30 нацыянальных арганізацый не сталі партнёрамі кампаніі «Будзьма!».

Ганаровыя гасцімі канцэртаў-віншавання сталі знакамітые творцы, сярод якіх былі народныя паэты Беларусі Рыгор Барадулін, пісьменнік Уладзімір Арлоў, паэты

Генадзь Бураўкін і Леанід Дранько-Майсюк, мастак Рыгор Сітніца.

Добрыя слова і абліядзіліўся звесткі пра дзеянісці кампаніі «Будзьма!» гучалі са сцэны, абрываўшіся ў кулуарах. Але ў іх была не пыха ад здзіясненага, а думка, што дзіцятка тонкі нарадзілася — а такое жавен'я! Гэткі пазітыўны настрой, па задумах арганізатораў канцэрта, павінен быў замацавацца музычнымі сродкамі. Тым больш, што супрацоўніцтва з беларускамоўнымі выкануціцамі — адзін з магістральных накірункаў на праграме дзеянісці кампаніі «Будзьма!». Галоўнае тут — арганізацыі канцэрту і фестаў, выданне дыскаў з беларускамоўнай музыкай, спрыяйнічае больш шырокаму ўдзелу беларускіх музыкаў у літаратурным руху Беларусі. Добрым прыкладам творчых тандэмаў, якія з'явіліся дзякуючы супрацоўніцтву з «Будзьмай», можна назваць літаратурна-музычныя дуэты Барадулін — Камоцкі, Дранько-Майсюк — Акулін, а таксама тандэмамі апошнія часы Кавенка — Плясануа.

Сустэречы з некаторымі з гэтых актыўных удзельнікі кампаніі «Будзьма!» слухачу чакала на перадзе. А найперш святочную сцену аддалі маладому, але даволі волгітвену канцэртнаму калектыву — гурту «UNIA». Пад жывавырытмамі фолк-рока і гукі беларускай дуды музыканты гурту выканалі некалькі вядомых апрацовак. Але найбольшымі апладысментамі была ўганаравана цудоўная беларуская песня «Крынічанка», якая і прынесла гурту «UNIA» шырокую відомасць і лаўрэаткі званні шматлікіх рок-фестаў. Было бачна, што, распачынаючы праграму канцэрта, музыканты «UNIA» не фарсіравалі свой шыроку відомыя музычны драйв, а імкнуліся засяродзіцца на меладычным складніку юласных кампазіцый і іскравым шоу.

Гурт «UNIA» змяніў на сцэне дасціпны і разважлівы Алеесь Камоцкі, які пад агульным ап-

ладысменты выканалаў музычныя віншаванні для жаночай часткі кафедрантараў кампаніі «Будзьма!» — Алены Макоўской і Ніны Шыдлouskай. У якасці падарунка прагучалі кампазіцыі з альбома «З башкіўскай кружалкі» «У добрых шлях» і «Зорка босая» на вершы прысугнутага Рыгора Барадуліна. Рыгор Ivanavіt таксама ўзняўся на сцэну і выказаў німала ўздыжных слоў тым людзям, якія так шмат работы для развіція беларускай культуры і мовы ў шматлікіх яе сучасных формах.

Кумір маладых беларускіх слухачоў Лявон Вольскі выхадзіў на сцену двойчы — разам з гітарыстам П. Траццяком выканалаў некалькі сваіх знакамітых песен, а таксама ў складзе абиоўленай «Крамбамбулі». І лепшага падарунка нельга было пажадаць, як выкананне Лявона на любімай многім жыхарямі стаўцы песні «Менск і Мінск». Слухачы яшчэ раз адчулу, як аўтар меладычна іскрава і драматычна падкрэсліў дуалізм існавання нашага горада пантонга-савецлага з выглядзу, але старажытнага і беларускага па менталітэту.

Важкі ўнёсак з святочнou атмасферу гадавіны кампаніі «Будзьма!» зрабілі музыкі гурта «IQ 48», якія нагадалі свае лепшыя кампазіцыі мінулага і новыя хіты. Іх песня «Гэй, наперад!» на вершы Янкі Купалы якраз прагучала ва ўнісон тым пажаданнем, якія выказваліся ў гэты дзень сцэны.

Своесабільныя музычныя спектаклі працапанаваць слухачам співак і кампазітар Эмілер Вайцюшкевич, які адразу пасля завяршэння гастроўнай пaeздкі па ЗША прыўплыў у тэатр Беларускай драматургіі павіншаваць сваіх сібрэў з кампаніі «Будзьма!». Гэты спектакль складаўся з некалькіх частак: філософскай «Дарогі» (песні на верш У. Някляева), драматычных «Зорак» (на вершы Р. Барадуліна) і лірyczна-на-жартайлівай песні «Суседка», якую Эмілер стварыў на верш Г. Бураўкіна. На завяршэнне свайго выступу З. Вайцюшкевич нагадаў знакамітую «Песню голаднага ваўка» з праекта «Цацачная крама», якую слухачы запівали разам.

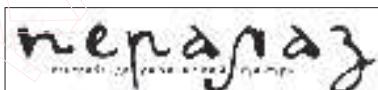
Свое віншаванні для гадавіны дэйзіяці — кампаніі «Будзьма!» — выказаў і іншыя беларускія артысты: аўтарка сатырчыкіх апавяданняў Анка Упала, фальклорная капіла «Церніца» і хайдайнер гэтага святочнага канцэрта — гурт «Крамбамбула» з каларытным Лявонам Вольскім на лідэр-вакале.

Што ж тычыцца святочнага настрою, то ён, безумоўна, мей пад сабон грунт: за невялікі тэрмін сібрамі кампаніі зроблены на дэйзія шмат. Але ў наступных гадах, відавочна, давядзенне акцыяўіць значна больш, калі лозунг кампаніі «Будзьма!» беларусам — гэта нас абядноўвае і робіць унікальным! Справядліва набыць разныя абрысы. Дзеля гэтага спатрэбіць творчы імпэкт, краятніцкі іздзел, уменне дамаўляцца і ісці на прымальны кампраміс без размывання(а такія спробы назіраюцца: прыглядзіцца да раздзела «Музыка» сайта <http://budzma.org>) асноўнай мэты кампаніі «Будзьма!» — усебакова спрыяйніцца ўспышкі Беларушчыне.

► ФЭСТ

УКРАЇНСКІЯ МАСТАКІ ПЕРАЛЕЗУЦЬ ПРАЗ БЕЛАРУСКУЮ МЯЖУ

12–13 снежня ў мінскай галерэі сучаснага
мастакства «Ў» будзе праходзіць першы
фестываль актуальнага ўкраінскага
мастакства ў Беларусі «Пералаз».

Наведнікі змогуць атрымаць асалоду ад нездаклараваных украінскіх вершаў, думак і перажыванняў.

«Пералаз» — гэта своеасаблівы адказ фестывалю «Беларуская вясна», які тро гады запар прадстаўляў беларускую нацыянальную культуру ў Украіне. Такім чынам арганізаторы выраўнічы баланс культурнага абмену паміж нашымі дзяржавамі, узмацніўшы напрамак Кіеў—Мінск.

Вінск прыедзе ўкраінскі пазіт і перакладчык Сашко Іванец, каб разам з Уладзімірам Арловым сустэречца з беларускімі чыгачамі. Слэмеры Дмытры Лазуткін, Арцём Палахака, Паўло Карабчук у складзе ўкраінскай пастычнай зборнай, дадуць бой магутнай беларускай камандзе; вядучы слэму — слэм-майстрам будзе Андрэй Хадановіч.

Арганізатор фестывалю — творчая ініцыятыва «Беларускі дасант», супольнасць необыкнавых да свежай і актуальнай беларускай культуры ўкраінскіх грамадзян, гатовых прасоўваць яе ў Украіне. Гэта фармацыя дапамагае цікаваму беларускому контэрогагу арт знаходзіць сваім спажыўцама ў Украіне, а цяпер прадстаўляе ўкраінскіе мастакства ў Беларусі.

«Пералаз» гасцінна прымае ў сваю творчую прастору галерэю сучаснага мастакства «Ў», якая знаходзіцца па адрасу пр. Незалежнасці, 37а; інфармацыйныя партнёры фестывалю — партгалтрамадзянская кампанія «Будзьма!» і газета «Наша Ніва».

Праграма, афіша і ўся інфармацыя пра фэст — на сایце belarus.org.ua.

Кантакты: Юлія Нуздан, прэс-аташэ +380951680969 yulia.nuzban@gmail.com; <http://belarus.org.ua/>

Пасведчанне аб регистрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНАВАЛЬNIK: Мінскай гарадской арганізацыі ГА ТБМ імя Ф. Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13. Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 280 19 71. poluchach@mail.com; www.novychas.com

НДРУКАВАНІ: Прыватнае выдавецтва УП «Плутас-Маркет». Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦІІ І ВЫДАЎЦА: 220012, г. Мінск, зав. Інструментальны, 6-214. Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 280 19 71. poluchach@mail.com; www.novychas.com

НДРУКАВАНІ: Прыватнае выдавецтва УП «Плутас-Маркет». Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова № 820

Падпісаны да друку 11.12.2009. 8.00.

Наклад 5050 асобнікам. Кошт свабодны.

Радзівільская можа друкаваць артыкулы здэялімі, не падзяляю-

чи пасыпкі з аўтараў.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абраўлязваюцца.

Рукапісы рэдакцыйныя не вартае і не разынгніце мастерскімі меркаванняй.

Чытальцкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.